Съфинансирано от Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027 за развитие на земеделието и селските райони

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ НА МИГ КАВАРНА-ШАБЛА

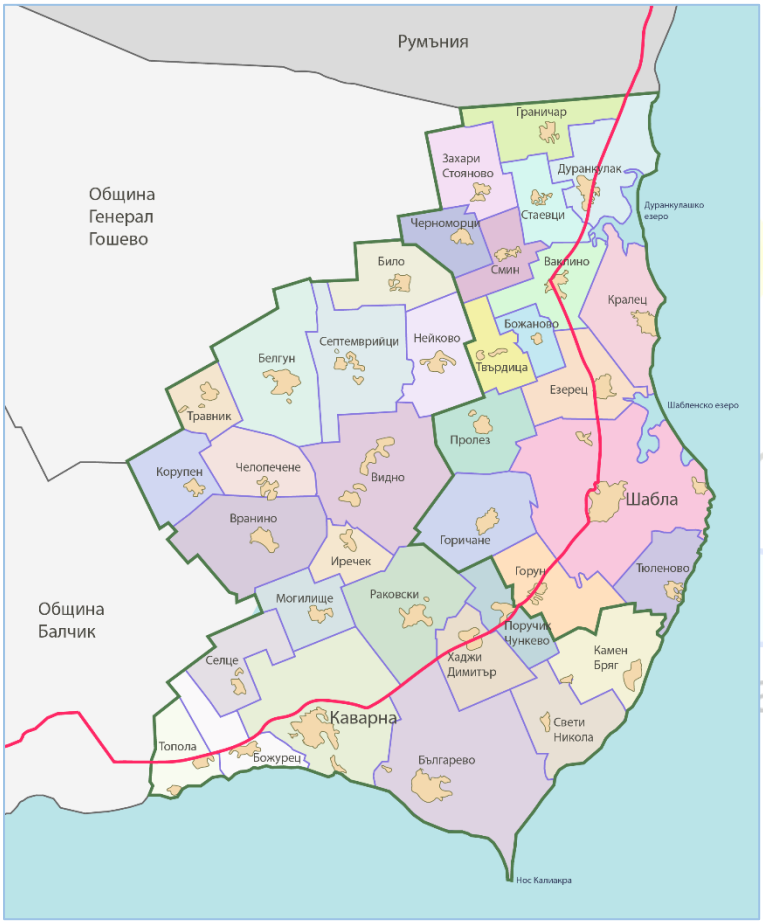

МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА

КАВАРНА-ШАБЛА

МИГ "Каварна - Шабла"

юни 2025 г.

Съдържание:

1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР ... 3

1.1. Информация за територията и населението на МИГ ... 3

1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ ... 4

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията ... 4

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2 ... 4

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията: ... 8

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията ... 8

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване ... 8

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ ... 17

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности ... 18

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ ... 19

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия ... 24

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията ... 24

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори) ... 26

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ ... 27

4.2.2. Индикатори по мерки ... 28

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията ... 30

5. Описание на мерките ... 34

5.0.Общи изисквания към мерките от СВОМР, финансирани от ЕЗФРСР ... 34

Мярка 1. Инвестиции в земеделски стопанства ... 37

Мярка 2 Инвестиции в преработка на селскостопански продукти ... 41

Мярка 3 Инвестиции за неселскостопански дейности ... 45

Мярка 4 Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура ... 49

Мярка 5 Изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища“ 51

Мярка 6 Съхраняване и популяризиране на културно-историческото наследство и природните дадености в подкрепа на развитие на територията 55

Мярка 7 Сътрудничество и подготвителни дейности за него 57

6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР 60

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията 63

7.1. Организационна структура на МИГ 63

7.2. Управление на МИГ 63

7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР 66

7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка 68

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията 70

Приложение № 2 към Условията за кандидатстване

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР

(ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ)

шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15

1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР *(не повече от 2 страници)*

1.1. Информация за територията и населението на МИГ

- Списък на общините, обхванати от МИГ;

МИГ: МИГ Каварна – Шабла обхваща територията на Община Каварна и Община Шабла

- Списък на населените места, обхванати от МИГ;

Територията на МИГ Каварна – Шабла включва 37 населени места, в т.ч. 21 от Община Каварна и 16 от Община Шабла

Община Каварна	**Община Шабла**
с.Белгун ЕКАТТЕ 03318	с. Божаново ЕКАТТЕ 04927
с.Било ЕКАТТЕ 04090	с. Ваклиново ЕКАТТЕ 10032
с.Божурец ЕКАТТЕ 05009	с. Горичане ЕКАТТЕ 16095
с.Българево ЕКАТТЕ 07257	с. Горун ЕКАТТЕ 17275
с.Видно ЕКАТТЕ 11003	с. Граничар ЕКАТТЕ 17782
с.Вранино ЕКАТТЕ 12173	с. Дуранкулак ЕКАТТЕ 24102
с.Иречек ЕКАТТЕ 32768	с. Езерец ЕКАТТЕ 27108
гр.Каварна ЕКАТТЕ 35064	с. Захари Стояново ЕКАТТЕ 30394
с.Камен бряг ЕКАТТЕ 35746	с. Крапец ЕКАТТЕ 39493
с.Крупен ЕКАТТЕ 40049	с. Пролез ЕКАТТЕ 58596
с.Могилище ЕКАТТЕ 48828	с. Смин ЕКАТТЕ 67550
с.Нейково ЕКАТТЕ 51408	с. Стаевци ЕКАТТЕ 68610
с.Поручик Чунчево ЕКАТТЕ 57861	с. Твърдица ЕКАТТЕ 72179
с.Раковски ЕКАТТЕ 62092	с. Тюленово ЕКАТТЕ 73780
с.Свети Никола ЕКАТТЕ 65543	с. Черноморци ЕКАТТЕ 81181
с.Селце ЕКАТТЕ 66113	гр. Шабла ЕКАТТЕ 83017
с.Септемврийци ЕКАТТЕ 66281	
с.Топола ЕКАТТЕ 72693	
с.Травник ЕКАТТЕ 72936	
с.Хаджи Димитър ЕКАТТЕ 77044	
с.Челопечене ЕКАТТЕ 80340	

- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.

По данни на НСИ населението на територията на МИГ Каварна – Шабла към 31.12.2020г е 18110 жители, от които 13630 са от градовете, а 4480 от селата.

Община Каварна	**Население към 31.12.2020**	**Община Шабла**	**Население към 31.12.2020**
с.Белгун	331	с. Божаново	13
с.Било	12	с. Ваклиново	146

с.Божурец	79	с. Горичане	44
с.Българево	1067	с. Горун	79
с.Видно	95	с. Граничар	106
с.Вранино	214	с. Дуранкулак	316
с.Иречек	3	с. Езерец	111
гр.Каварна	10627	с. Захари Стояново	66
с.Камен бряг	46	с. Крапец	274
с.Крупен	28	с. Пролез	24
с.Могилище	56	с. Смин	41
с.Нейково	45	с. Стаевци	4
с.Поручик Чунчево	26	с. Твърдица	10
с.Раковски	192	с. Тюленово	60
с.Свети Никола	180	с. Черноморци	40
с.Селце	80	гр. Шабла	3003
с.Септември	410		
с.Топола	143		
с.Травник	11		
с.Хаджи Димитър	71		
с.Челопечене	57		
Общо	**13773**		**4337**

1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхванатата от МИГ:

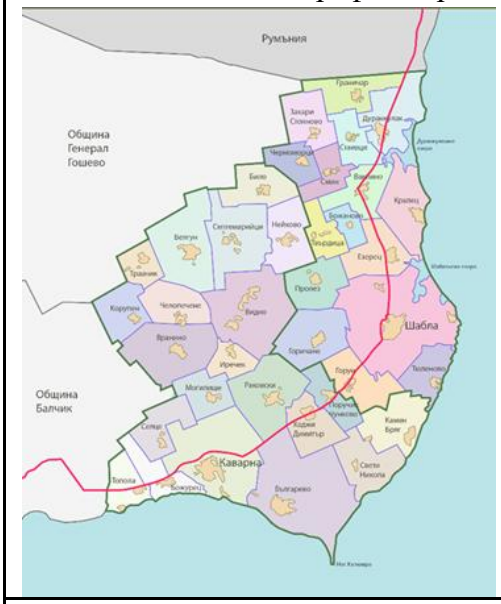

Територията на МИГ Каварна-Шабла обхваща всички 37 населени места, включени в административните граници на Община Каварна и Община Шабла. Двете общини имат обща граница, намират са на Черноморското крайбрежие в Североизточна България, и са част от област Добрич, Североизточен район (СИР, NUTS 2). На север територията на МИГ граничи с Румъния, на изток и юг - с Черно море, а на запад - с общини Генерал Тошево и Балчик.

Общата площ на територията е 810,56 кв. км., което представлява 17,17% от територията на област Добрич.

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: *(не повече от 3 страници)*

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

При разработване на Стратегията на МИГ Каварна-Шабла бяха спазени принципите на публичност и прозрачност, равнопоставеност и информираност на всички заинтересовани страни с цел въвличането им в цялостния процес по изработването на СВОМР. Процесът по изработване на документа премина през няколко етапа.

Подготвителният етап включваше: анализ на планови и стратегически документи на национално, регионално и общинско ниво; анализ и синтез на официална статистическа информация; анализ на заинтересованите лица и изграждане бази данни за тях. На този етап се проведе информационна кампания за запознаване населението от територията на двете общини с изпълнявания проект и заложените дейности; прилагането на подхода ВОМР през новия програмен период до 2027 г, възможностите, които дават стратегиите, подкрепени от различни програми. Бяха проведени 6 срещи в общинските центрове, в които взеха участие 85 жители. Акцент беше поставен върху насърчаване диалога с местната общност с оглед получаване на необходимата за подготовката на СВОМР информация.

Информационните събития в подготвителния етап подпомогнаха екипа по проекта за идентифициране групите заинтересовани лица, формални и неформални местни лидери, както и привличане представители на различните групи, с интерес от развитие на територията в процеса по подготовка на СВОМР.

Проведени бяха 3 еднодневни обучения на членове на УС и ОС на Сдружението, координаторите по подготвителната мярка и местни лидери. Участие в събитията взеха 51 лица, които придобиха знания и умения, свързани с изискванията към Стратегиите в новия програмен период и необходимостта от активно взаимодействие и партньорство с всички заинтересовани групи на територията. В рамките на обученията беше представен и нов за страната ни подход за териториално развитие - интелигентни селища (Smart villigase) и добри практики свързани с него.

На следващия етап, свързан с подготовката Стратегията първоначално се проведаха две консултативни работни срещи с участието на 52 граждани, представители на различни заитересовани групи. Работните срещи преминаха в дискусионен формат, като са търсени отговори на въпроси, свързани с конкретните нужди на отделните сектори и групи, ползите за местната общност от включването на определни мерки и ресурса по всяка от тях, критериите за подбор на проекти, размер на БФП и други важни въпроси на политиката за местно развитие. В резултат беше изготвен работен вариант на Стратегията с цели, приоритети и мерки, отчитайки обобщени резултати от анкетно проучване на нагласите на основните групи заинтересовани страни за бъдещото развитие на територията на МИГ, SWOT анализа и след отразяване на предложенията и становища получени от заинтересованите лица.

Процесът приключи с две конференции с участието на членове на МИГ, широка общественост, жени, младежи, потенциални бенефециенти по СВОМР (100 участника), проведени в общинските центрове Каварна и Шабла, по време на които беше представен работен вариант на СВОМР – цели, приоритети, мерки, бюджет.

Окончателен вариант на СВОМР беше изготвен след публикуване на условия за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001, интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023–2027 г. За отразяване на промените на 11.04.2025 г. в гр. Каварна 38 представители на различни групи заинтересовани лица обсъдиха прецизиране целите на Стратегията, параметрите на мерките включени в Стратегията: дейности, разходи, финансови параметри, критерии за оценка на проектните предложения. След обсъждане на получените предложения на участниците те бяха отразени в променения вариант на документа.

Стратегията беше обект на обществено обсъждане, проведено на 14.05.2025 г. в гр. Каварна, като участие взеха 42 местни жители, представители на всички групи заинтересовани лица (описани подробно с техните нужди в т.3.2 на Стратегията), както и представители на уязвими групи и млади хора. Беше постигнато съгласие относно финансовите параметри по различните мерки, интензитет на помощта, бюджет, критерии за избор на проекти по съответните мерки, включени в СВОМР. *Към формуляра за кандидатствене, «Документи, необходими за присъждане на точки по критериите за оценка, по преценка на МИГ» са приложени протокол от работна*

среща от 11.04.2025 и предложения, постъпили в процеса по разработване и съгласуване на СВОМР за доказване съответствие с критерий 10.1.2 от Оценка ТФО).

Стратегията за ВОМР беше изработена на основа индивидуалните характеристики на територията, с партньорското участие на заинтересовани страни от публичния, стопанския и нестопанския сектор и спазвайки принципа „отдолу–нагоре“. Прилагането на подхода „отдолу-нагоре“ във фазата на информационна кампания и консултации на разработвания проект на Стратегията позволи да се постигнат изискванията за информираност, публичност и прозрачност и да се идентифицират по-точно потребностите на местната общност, към които да се ориентират приоритетите и да се насочат публичните средства. Това позволи:

- да се изгради консенсусен модел с всички заинтересовани страни, да се повиши тяхната ангажираност в подготовката и прилагането на СВОМР;
- да се намали риска от недобра вътрешна и външна комуникация и получаване на достатъчно надеждна обратна информация от заинтересованите страни;
- ефективно използване на цялата налична база от интегрирани знания от различните членове в екипа, разработващ Стратегията, допълнени със знанията на местните участници;
- да се повиши информираността и знанията за същността и целите на СВОМР.

В подготвителния процес са съблюдавани хоризонталните принципи съгласно чл. 9 на Регламент (ЕС) 2021/1060:

- **равенство между половете**. В провежданите събития е насърчавано равнопоставено участие на мъжете и жените. В проучването за установяване потребностите на идентифицираните заинтересовани страни и готовността им за прилагане на подхода ВОМР на територията на МИГ Каварна–Шабла, публикувано на сайта на МИГ и на двете общини са имали достъп всички граждани от територията без оглед на пол. От представения анализ на резултатите от проучването е видно, че 62% от участниците, участвали в анкетата, са жени. В провежданите събития по консултиране на Стратегията са вземали участие представители и на двата пола (видно от представените към формуляра за кандидатстване списъци на участници).
- **утвърждаване на принципа на равните възможности**. В процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР МИГ предприе стъпки за осигуряване на равен достъп на всички граждани - заинтересовани лица, включително на хора с увреждания и представители на малцинствени и уязвими групи чрез пригоден за достъп на всички граждани офис, както и чрез използване на множество информационни източници и срещи с населението на територията.
- **липса на дискриминация и др**. По време на изпълнение на подготвителните дейности бяха идентифицирани най-уязвимите групи от територията на МИГ, определени са техните потребности и в Стратегията са включени интервенции в подкрепа разрешаване на тези потребности.

Съответствие на Стратегията с Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона от ниво 2

Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Североизточен регион задава рамка за интегрирано пространствено развитие при отчитане на местния териториален потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие и отразява съвременните тенденции в регионалната политика на Европейския съюз.

Целите и приоритетите на проекта на СВОМР са в съответствие и допринасят за изпълнение на приоритетите и специфичните цели на ИТСР на СИР 2021-2027:

ИТСР на СИР 2021-2027	СВОМР на МИГ Каварна-Шабла
Визия: СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН – Отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ	**Стратегическа цел:** Интегрирано и устойчиво развитие на територията на МИГ „Каварна-Шабла“ на основата на конкурентоспособна икономика, привлекателна жизнена среда, валоризирано и съхранено природно и културно-историческо наследство

икономически напредък и подобрено качество на живота	
ПРИОРИТЕТ 1: ПОВИШАВАНЕ НА ДИНАМИЧНОСТТА НА РЕГИОНА В ГЛОБАЛЕН МАЩАБ Приоритетът се подкрепя чрез три взаимообвързани специфични цели. Те са насочени към повишаване на регионалната конкурентоспособност, научната и иновационната дейности, технологичното обновяване, новото индустриално развитие, създаването на привлекателна бизнес среда и подкрепа за МСП, ефективно и устойчиво използване на специфичните местни ресурси чрез развитие на икономика, свързана с морето, аграрно производство и туризъм с повишена добавена стойност, съпровождащи икономиката действия по опазване на околната среда и щадящо използване на териториалните ресурси.	ПРИОРИТЕТ 1: УСТОЙЧИВ БИЗНЕС, СЪЗДАВАЩ ЗАЕТОСТ И ДОХОДИ, РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ. Изпълнението на приоритета е програмирано посредством следните специфични цели: СЦ 1 Устойчив бизнес в сферата на земеделието и преработката на селскостопански продукти, и СЦ2 Разнообразване на икономическите дейности и създаване на устойчиви МСП чрез подкрепа за въвеждане на иновации
ПРИОРИТЕТ 2: ПОСТИГАНЕ НА РАВЕН ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНИ УСЛУГИ. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ Този приоритет е насочен към подобряване на човешкия капитал и осигуряване на равен достъп до образование, здравеопазване, социални услуги, пазар на труда, както и повишаване на качеството на публичните услуги от първостепенно значение – здравеопазване, социални услуги и ефективно реализиране на пазара на труда	ПРИОРИТЕТ 2: ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА, ДОСТЪПА ДО ЗАЕТОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ Приоритетът се подкрепя от следните специфични цели: СЦ 3 Подобряване на местни основни услуги за населението. Насърчаване на устойчива, качествена заетост и социално включване на уязвими групи. Приобщаващо образование и образователна интеграция; СЦ4 Развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията
ПРИОРИТЕТ 3: ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ И СБЛИЖАВАНЕ По-добрата свързаност на региона в рамките на страната и обвързването на транспортните и комуникационните му връзки с европейската транспортна мрежа ще повиши неговите конкурентни предимства, привличането на нови инвестиции и ще допринесе за мобилизиране на неговия потенциал чрез по-добра достъпност до обекти за прилагане на труд, услуги, туризъм, рекреация, култура.	ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ И СЪХРАНВАНЕ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО И ПРИРОДА СЦ5 Валоризиране на културно - историческото наследство и природни дадености. Съхраняване и опазване на околната среда в т.ч. насърчаване прехода към кръгова икономика и ресурсна ефективност

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

В разработването на Стратегията бяха включени представители на всички групи заинтересовани страни (описани в т.3.2) при спазване принципите на информираност, прозрачност и насърчаване на участието. Всички събития бяха публично оповестявани и отворени за участие на всички желаещи. Обобщена информация за включените заинтересовани страни в процеса по изработване на Стратегията и в проведените обучения е дадена в таблицата по-долу:

Събитие	Участници по сектори и по групи заинтересовани лица в процеса на разработване и съгласуване на СВОМР								Общо участници	Участници от уязвими групи	Младежи /до 40 г/
	Публичен сектор			Стопански сектор		Нестопански сектор					
	Местна власт	Структури на местно ниво	Образователни институции	ЗП и преработватели зем. продукция	Микро и МСП с дейност извън земеделие и занаятчии	Читалища	НПО	Граждани			
Информационни срещи /6 бр/, в т.ч.											
16.06.2023, Каварна, публичен сектор	9	1	4						14	1	5
20.06.2023, Шабла, публичен сектор	11	1	2					6	20	1	7
22.06.2023, Каварна, нестопански сектор						5	3	4	12	4	2
23.06.2023, Шабла, нестопански сектор						7	3	7	17	2	
29.06.2023, Каварна, стопански сектор				3	5		2		10		3
29.06.2023, Шабла, стопански сектор	1			1	10				12		2
Обучение местни лидери											
03.08.2023, Шабла	3	1	2	1	2	6	1	4	20		2
04.08.2023, Каварна	2	1	2	1	4	2	1	3	16		2
12.08.2023, Каварна	3		2	1	4	1	1	3	15	1	1
Консултативни работни срещи											
01.09.2023, Шабла	8	1	2	1	1	6	2	10	31	1	14
04.09.2023, Каварна	6	1	2	1	1	4	2	4	21	1	3
Конференции обсъждане СВОМР											
07.09.2023, Каварна	13	1	7	3	4	5	3	14	50	2	5
08.09.2023, Шабла	17	1	2	1	11	7	4	7	50	3	11
Работна група по Подготовка на СВОМР											
11.04.2025, Каварна	3		1	3	12	9	3	7	38	3	5
Обществено Обсъждане на СВОМР 2023-2027											
14.5.2025, Каварна	4	3	1	3	13	9	3	6	42	1	8
Общо	**80**	**11**	**27**	**19**	**67**	**61**	**28**	**75**	**368**	**20**	**70**

В целия процес по включване на местната общност в създаването на Стратегията за ВОМР са обхванати 100% от идентифицираните групи заинтересовани страни на територията, в т.ч. представители на уязвими групи и младежи. От представената информация е видно, че в процеса по разработване и обсъждане на Стратегията за ВОМР са взели участие 368 лица, представители на всички групи заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и анализите, в т. ч. уязвимите групи и млади хора.

Към формуляра за кандидатстване, «Документи, необходими за присъждане на точки по критериите за оценка, по преценка на МИГ» е приложена обобщена информация за участие на местната общност в процеса на разработване и съгласуване на стратегията, доказваща съответствие с критерий 10.2 от ТФО.

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: *(не повече от 10 страници)*

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:

Ситуацията на територията на МИГ подробно е представена в социално-икономическия анализ, приложен като документ към формуляра за кандидатстване.

Релефът на територията на МИГ е равнинен и равнинно-хълмист, като средната надморска височина е под 100 м., което създава предпоставки за развитие на селско стопанство. ***Климатът*** е

умерено-континентален, коригиращ се от влиянието на черноморския басейн. Характерна особеност са малките валежни количества (465 мм средногодишно), което е предпоставка за значима уязвимост към атмосферно засушаване. Характерна особеност за територията е ветровият режим – студени континентални северни въздушни маси през зимата. ***Морето*** е важен ресурс за развитието на територията – за икономиката, и в частност, за туризма. По отношение на ***водите***, най-характерните хидрографски елементи са: суходолия и оврази с непостоянен воден режим, повърхностна речно-овражна система (вътрешна зона), Шабленско и Дуранкулашко езеро и Черно море. На територията има сондажни ***минерални водоизточници*** и едно езеро с лечебна кал. ***Почвите*** в района са черноземни, с мощен хумусен хоризонт, плодородни и благоприятно се съчетават с климатичните особености на района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с влага благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие. *Почвено-климатичните и релефни условия са благоприятни за развитието и продуктивните възможности на основните селскостопански култури - пшеница, царевица, слънчоглед*. Територията не е богата на ***полезни изкопаеми***, установено е наличие на въглища и манганова руда, добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции. ***Фауна***: На територията на община Шабла са установени 274 вида птици, което е приблизително 68 % от всички регистрирани до този момент в България видове. ***Балансът на територията*** показва: *земеделските земи* заемат 83,63% от цялата територия; *Горските* територии -5,19 %; *Урбанизираните* територии - 6,46%; води и водни обекти - 1,01 %; териториите за добив на полезни изкопаеми и депа за отпадъци са незначителни по площ – 1,6 кв. км; територията на транспорта - 2,73%, а защитената територия е 0,76%. От 2016 г. се наблюдава ***тенденция към намаляване на земеделските площи с 3,37 %,*** при значително нарастване на териториите за транспорт и инфраструктура – със 17,25 кв. км.

***Защитени зони и територии*:** На територията на двете общини се намира Резерват „Калиакра“, ЗМ „Яйлата“ и ЗМ „Степите“, ЗМ „Дуранкулашко езеро“ и ЗМ“Шабленско езеро“, Природна забележителност Скалният мост. На територията попадат и следните зони по Натура 2000: BG0002115 Било, BG0002050 Дуранкулашко езеро, BG0000154 Езеро Дуранкулак, BG0000621 Езеро Шабла – Езерец, BG002051 Калиакра, BG0000573 Комплекс Калиакра, BG0000130 Крайморска Добруджа, BG0000156 Шабленски езерен комплекс, BG0002097 Белите скали.

Демографската характеристика на територията се определя от *запазващи тренда си процеси по намаляване на населението, намалена раждаемост, интензивна емиграция, увеличена смъртност, засилена урбанизация.* Запазва се тендинцията на намаляване дела на населението на възраст от 15 до 64 години (60.84% през 2022) и тези до 14 години (12.19%) за сметка на нарастващия дял на тези на възраст над 65 години (от 24,88% през 2019 г. до 26.97% през 2022 г.). Този относителен дял е по-висок от общия за страната (21,6%). *Застаряването на населението засяга по-силно селата*, където делът на населението на 65 и повече години достига 36% през 2022 г., докато в градовете е 24,23%. Задълбочаващата се тенденция на застаряване на *населението в двете общини от територията на МИГ* възпрепятства *възпроизводството на населението и осигуряване трудов потенциал* на територията. В *риск от обезлюдяване са 23 населени* места, което съставлява над 63% от всички населени места от територията. 76.7% от населението живее в градовете при средно за страната 73.6%. E*тническата структура* (от преброяването през 2021 г.) запазва традиционно смесения си характер с дялове на етносите, различни от българския са: 2.85% турски, 16.44% - ромски, 1.44 % други етнически групи от 73.48 % доброволно самоопределили се.

Образователна структура: При преброяването на населението от 2021 г. образователното равнище на населението от МИГ територията показва следното: с висше образование е 15,81% от населението; със средно образование – 45,15%; с основно образование –21,99%; с начално и по-ниско образование – 16,85%. Въпреки, че делът на населението с висше и средно образование бележи ръст в сравнение с преброяването от 2011 г. (с 4,43% на тези с висше и с 6,91% - със средно образование), *образователната структура от територията на МИГ е по-лоша от тази на*

национално ниво. Делът на хората с висше образование е с почти с 10% по-нисък от този за страната. Наблюдава се *положителната тенденцията на повишаване на образователното равнище на населението*, като делът на хората с висше и средно образование е преобладаващ – 60,96%, в сравнение с преброяването от 2011 г. – 49,62%. *Съществува дисбаланс по отношение образователното ниво на населението в зависимост от етническа му принадлежност*: 93,51% от хората с висше образование са от българската етническа група, 1,28% - от турската, а от ромската – 0%; 90% от жителите със средно образование са от българския етнос, 2,5% - от турския. *Представителите на ромския етнос са с по-ниско образователно ниво* и съставляват – 27,81% от населението с основно образование, 56,55% - от тези с начално образование и 38,29% - без образование. *Местните фирми изпитват все по-сериозен недостиг на мотивирана и квалифицирана работна ръка, тъй като младите хора след завършване на образование не се завръщат, а други напускат поради неудовлетвореност от качеството на живот и ниски доходи.*

Заетост и безработица. За 2022 г. относителния дял на населението в *трудоспособна възраст е 56,87% от живущите на територията* на МИГ, като данните сочат *тенденция на непрекъснато намаление*. Същата картина се наблюдава и при младите хора на възраст до 15 години (13,13% относителен дял през 2022 г, при 14,01% през 2019 г.). Възрастните над трудоспособна възраст са 30%, като това е единствената възрастова група, чийто дял расте. Формирането на работната сила е процес, осъществяващ се извън пазара на труда и в този смисъл неговите количествени параметри се предопределят от демографските процеси и най-вече от процесите на раждаемост, смъртност, естествен прираст на населението и миграционните му движения. *Намаляването на работната сила е фактор, който силно ограничава икономическия растеж* на територията на МИГ Каварна-Шабла. *Коефициентът на заетост е 53,41%.* По данни на НСИ за 2021г заетите лица в селското стопанство имат дял 26.44%, следвани от заетите в търговията – 22% и заетите в дейности, свързани с хотелиерство и ресторантьорство – 20%. ***Безработица:*** Равнището на безработица за Община Каварна след 2020г сочи тенденция на намаление (от 8.3% през 2020; 5.1% през 2021 и 4.2% през 2022г), докато за Община Шабла данните сочат покачване на безработицата през 2022 на 7.3% (6.1% през 2021). Безработицата за Община Каварна е съизмерима с тази на национално ниво (4.9% през 2022г), докато тази за Община Шабла е с 2.5% по-висока. По данни на НСИ при преброяването на населението към 07.09.2021 г. 37,6% от регистрираните безработни са от ромски произход. Броят на регистрираните работни места варира в широки граници поради *сезонният характер на заетостта,* определена от секторите туризъм и земеделие. По данни от ДБТ Каварна разрезът на регистрираните безработни лица към 31.12.2022г по признаците пол, възраст, образование, квалификация показва следното: *жените са 65% от регистрираните безработни, най-висок относителен дял от общо регистрираните безработни съставляват лицата на възраст над 55 години (23.7%); най-висок относиттелен дял имат регистрираните безработни със средно специално или професионално образование – 45.7%; лицата без специалност и квалификация имат относителен дял 39.2%.* Данните сочат, че при непрекъснато нарастващото търсене на квалифицирани работници от страна на бизнеса делът на рагистрираните базработни лица със средно специално образование се запазва висок, следователно *спешно следва да се предприемат мерки за преквалификация на работната сила съобразно нуждите на пазара на труда, в т.ч. базирана на въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии.* През периода 2020-2022 г. *намалява броят на продължително безработните лица от 20 на 7, което е положителна тенденция*.

Икономически: По данни на НСИ общия брой на предприятията в двете общини през 2021г е 1002. Структуро определящи и за двете общини са секторите „Търговия, ремонт на автомобили“, „Селско, горско, рибно стопанство“, „Туризъм“ (“Хотелиерство и ресторантьорство“) и „Преработваща промишленост“.

Заетите лица в микро предприятията имат запазващ се дял от около 93% за периода 2019-2021г, делът на заетите в малките предприятия бележи лек ръст от 6,79% през 2021 г. /при 6,50% през 2019

г/, докато за разглеждания период заетите в средните предприятия са под 1%.Големи предприятия на територията на двете общини липсват, а в община Шабла липсват и средни предприятия.

Степента на диверсификация на икономиката на територията на МИГ е анализирана чрез следните основни показатели– произведена продукция, приходи от икономическата дейност.

Сектор „Селското, горското и рибното стопанство“ *е водещ отрасъл на икономиката* в Общини Каварна и Шабла, като през 2021г. е с дял в реализираните нетни приходи от продажби - 31,3%, дял в произведената продукция 43,75%, дял на заетите в сектора - 26,4%.

Благоприятното съчетание на природо-климатичните условия и големият процент на земеделските земи на територията на МИГ (над 83%), са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Почвено-климатичните условия са благоприятни и подходящи за развитие на зърнени, зърнено-фуражни и маслодайни култури: пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед; за отглеждане на лозя (върху подходящи почви); овощарство и зеленчукопроизводство. Основните земеделски структури са частните кооперации, арендатори, частни семейни стопанства и лични стопанства. По данни на двете общински земеделски служби регистрираните *земеделски стопани през стопанската 2022/2023 г. са 487 за Община Каварна и 274 за Община Шабла*. Районът е един от големите производители на селскостопанска продукция в страната. Застъпени са и двата подотрасъла на селското стопанство - растениевъдство и животновъдство (в по-малка степен). *Преобладаващ дял от общо засетите площи (54625.2 ха) заемат тези с обикновена пшеница, царевица и слънчоглед (85.4%).* Традиционните за българската трапеза зеленчуци като *домати, краставици и пипер заемат 7,85% от общо обработваните земи, а плодовете като дини и пъпеши – 0,85%. Овощните видове съставляват 0,35% дял от обработваемите земи, а лозята (десертни и винени) - 0,22%.* Основната причина за свития обем на зеленчукопроизводството е това, че то е разпокъсано, дребно производство, неспособно да постигне по-висока производителност. Съществуват проблеми с напояването, липсата на съвременна техника, недостиг на работна ръка и затруднен достъп до пазари. Специализираните в овощарството стопанства също са с малък размер. Недобрата хидромелиоративна система води до силна зависимост на производството на плодове и зеленчуци от климатичните фактори и до неустойчиво производство през годините. В съвременните *конкурентните условия все по-важна роля играят възможността на производителя да разполага с нови технологии и иновативни решения, позволяващи му производство на продукция с нови качества и при по-добри ценови характеристики.* Вторият подотрасъл на селското стопанство е *животновъдството, което през последните години бележи спад*. *Основен проблем за развитието на отрасъла е липсата на затворен цикъл „земя-краен продукт”, което се определя като една от причините за ограничения брой преработващи селскостопанската продукция мощности с висока добавена стойност.* Необходимостта от запазване и развитие на сектор животновъдство е важен приоритет и постигането му може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в района, създаване на нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население. *Тенденциите в развитието на секторите за производство на зеленчуци, плодове и животновъдство обуславят необходимостта от целенасочена подкрепа за преодоляване на основните предизвикателства в тези сектори, което би довело до увеличение на тяхната конкурентоспособност*.

Туризъм: Развитието на туризма се явява изключително важен приоритет със значително влияние върху икономическия растеж, трудовата зетост и с пряко отношение към качеството на живот. За 2021 г. *Сектор „Хотелиерство и ресторанстьорство“ има 7,44% дял в произведената продукция, 7,9% дял от нетните приходи от продажби и осигурява заетост на 20,22% от всички заети*. Туризмът може да изиграе съществена роля за изграждане и утвърждаване на положителен имидж на територията и да даде възможност за развитие на множество съпътстващи дейности и услуги, които да разнообразят местната икономика. Макар и широко застъпен, туризмът в двете общини е сезонен, традиционен и все още твърде ограничено базиран на *потенциала на територията – защитени зони и местности, минерални извори, уникална брегова ивица.* Основният продаван продукт е морски ваканционен туризъм. Дължината на крайбрежната ивица за двете общини е над

80 км, като плажовете на Шабла обхващат *22 % от всички* плажове по българското Черноморие. Около и южно от нос Шабла и в района на с. Тюленово брегът е скалист с много пещери и различни уникални скални образувания, подходящи за практикуване на подводен, скален и спелеоложки туризъм. На територията на общината има сондажни минерални водоизточници, като водата е подходяща за лечение на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система и др. Друг *уникален по рода си природен ресурс е соленото езеро-лагуна „Шабленска Тузла*" с *единствена по своя състав* /около 230 хил.т./ *висококачествена лечебна кал*, подходяща за лечение на възпалителни ставни заболявания; заболявания на периферната нервна система; ортопедични и дерматологични заболявания. Част от природните туристически ресурси на Община Шабла са *множеството защитени територии и зони, сред които се открояват Шабленското езеро и Дуранкулашкото езеро,* които са уникален ресурс за развитие на орнитоложкия и еко-туризъм. *Данните за реализирани нощувки очертават тренд на подобряване състоянието на туризма на територията на двете общини.* Независимо от тенденцията към подобряване на туристическото развитие (191 хиляди реализирани нощувки през 2019; 239 хиляди през 2021/ ресурсите не се оползотворяват пълноценно и сегашната туристическа индустрия страда от подчертана сезонност, едностранчиво предлагане, некоординирано информационно обслужване, не добра инфраструктура, ниска ефективност, недостатъчна квалификация на кадрите и качество на обслужването, недостиг на атракции и съвременни форми на обслужване. Краткият туристически сезон обрича голяма част от работната ръка, заета в туризма, да търси други начини за препитание за по-дългата част от годината, вкл. мигриране към други райони.

Преработващата промишленост е важно структуроопределящ сектор в община Каварна, допринасящ за 7,7% от нетните приходи от продажби за 2021 г. и 7,53% от произведената продукция, като тенденцията е към намаляване спрямо 2019 г. (Произв. продукция 9.59%, приходи от продажби 8.81%). Намалява и броят заетите от 453 души (преизчислени в еквивалент на пълна заетост) през 2019 г., на 432 през 2021 г. На територията на община Каварна преработвателните предприятия са специализирани в: производство на машини и оборудване; производство на текстил и изделия от текстил; производство на облекло; производство на хранителни продукти, напитки; дървен материал и изделия от него. Относителният дял на наетите в индустрията от общия брой наети лица в периода 2019-2021 г. е 15%, като в сравнение със средния показател за страната (23.5%), потвърждава изводът за относително слабото развитие на преработващата промишленост на територията на общината. За Община Шабла преработващата промишленост е с намаляващ за периода 2019-2021 г. дял на произведената продукция (3% през 2019 г., 1,95% през 2021г.).

В структурата на икономическите дейности „***Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива"*** е с относителен дял –32,9% през 2021 г. и 7% от нетните приходи от продажби за 2021г. Община Каварна попада в т.н. зона на «голямата ветроенергетика», с най-подходящ природен потенциал (нос Калиакра). Тук е изграден най-големият в България парк с ветрогенератори - „Свети Никола", разпростиращ се на територия от 60 кв. км. Зелената сделка и ориентирането към производство на енергия от ВЕИ ще доведе до ново търсене и нарастване на това производство.

Инвестиции в нови технологии: Област Добрич, в чийто състав са общини Каварна и Шабла, е една от най-слабо иновативно представените области в страната. Делът на малките и средните иновативни предприятия от всички МСП в областта е 19%, при 26% средно за страната. Делът на МСП, реализирали нови или усъвършенствани продукти, нови за пазара от всички МСП е 5% при 9,5% за страната (2018 г.).

Социо-културни характеристики на територията:

Образование: На територията на МИГ Каварна-Шабла има добре функционираща система за предучилищно и училищно образование, възпитание и личностна подкрепа, които се осигуряват в детските градини и училищата, един Център за специална образователна подкрепа (ЦСОП) Каварна и два Центъра за подкрепа на личностното развитие (ЦПЛР) – ОДК Каварна и Общински детски комплекс (ОбДК), гр. Шабла, които според дейността си допринасят за развитие на интересите,

способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на учащите. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура. Един от сериозните проблеми за нормалното функциониране на образователната система е намаляващия брой на учениците. Броят на детските градини на територията на двете общини е 6, като през учебнта 2024-2025г в тях се обучават 451 деца, обхванати в 27 групи. *Децата от ромския етнос са 161, което е 35.7% от всички обхванати в предучилищното образование.* Педагогическият персонал в детските градини е 54 учители. На територията функционират общо 6 училища – 5 общообразователни и една Професионална гимназия по земеделие. Обучаващите се в тях у*ченици са 1316, като тези от ромски произход имат 41% дял.* Педагогическите кадри, осъществяващи образователния процес са 136. *Негативна тенденция е високият брой на учениците, които напускат училище* без да завършат основно и средно образование и на нередовно посещаващите училище. Причини за отпадане на децата от училище са и *ниските доходи на семействата, родителска незаинтересованост, липса на контрол от семейството, липса на мотивация за учене, трудности в общуването с връстници и учители*, влияние на различни криминогенни фактори. *Липсата на езикови и комуникативни умения и компетенции за българския език при учениците от етническите малцинства е предпоставка за социална изолация и причина за преждевременно напускане на училище*. В малките населени места не може да бъде осигурена подходяща среда за възпитание, социализация, обучение и отглеждане на децата в периода на ранното детско развитие. Предвид негативните демографски тенденции, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. *Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години, отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения*.

В гр. Каварна функционира Център за професионално обучение към Професионална земеделска гимназия, предлагащ обучение по професии и специалности в подкрепа на МСП, земеделието и горското стопанство.

Към момента са необходими ремонти за пълно оптимизиране на техническото състояние на образователните заведения. Професионална земеделска гимназия в гр. Каварна има нужда от основен ремонт.

Здравеопазване: Системата на здравеопазването на територията на МИГ включва едно болнично лечебно заведение, обслужващо и двете общини, два филиала за спешна медицинска помощ (в Каварна и Шабла), извънболнична медицинска и дентална помощ, осъществявана в медицински центрове и самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории. Лечебните заведения за първична извънболнична медицинска помощ са разположени в 5 населени места (гр. Каварна, с. Българево, с. Вранино и с. Белгун и гр. Шабла). Периодично по график общопрактикуващите лекари посещават здравни служби в населените места на територията на МИГ. *През годините се очертава трайна тенденция на намаляване на лекарите (с 16.7% за периода 2019-2021г), на зъболекарите с 25% и на медицинските специалисти с 20.75%.* Данните показват *затруднен и ограничен достъп до качествени здравни услуги и медицинска помощ, особено в малките и отдалечени от общинските центрове населени места.* Населението на един лекар на територията на МИГ е почти 4,4 пъти повече, отколкото е този показател на национално ниво. Към момента на територията на МИГ функционират 8 аптеки, позиционирани в общинските центрове (6 в гр. Каварна и 2 в гр. Шабла). В нито едно от останалите населените места няма аптеки, което налага жителите на селата да пътуват до общинския център, за да се снабдят с медикаменти от първа необходимост.

Социални услуги: На територията на МИГ Каварна-Шабла се предоставят широк спектър от социални услуги в общността и в специализирани институции.

Спорт: На територията на *МИГ* активно развиват дейност 15 спортни клуба**.** Стадион „Калиакра" в Каварна е сред най-модерните в страната, разполагащ с 5 хил. седящи места. Спортна

зала „Олимпиада" е съоръжение с 500 седящи места. Изградени са също така тенис комплекс, многофункционално и 2 помощни игрища с изкуствена тревна настилка, фитнес зала, площадка с гимнастически уреди на открито, стена за скално катерене. В община Шабла е изграден стадион, състоящ се от футболно игрище, съблекалня, сервизни помещения; Спортна зала в гр. Шабла, включваща зала за тенис и шах зала. Спортната база се ползва от спортните клубове, учащите и населението за масов спорт. Състоянието на спортна база е сравнително добро, но не достига финансов ресурс за нейното модернизиране.

Култура: Основните средища на културното развитие и духовното обогатяване на населението са народни читалища. На МИГ-територията функционират 23 читалища. Културният календар е разнообразен – честване на празници, фолклорни и литературни вечери, годишнини на творци и културни институции, срещи с писатели, представяне на книги, тематични беседи, организиране на изложби, концерти, конкурси, общоселски празници, фолклорни събори, организиране на мероприятия за децата и др. *Основните проблеми на читалищата са свързани с недостатъчните средства за ремонти на сградния фонд, закупуване на необходимата съвременна техника и оборудване, на нови книги и материали за библиотеките и за участия на художествените състави в национални и международни прояви*.

Техническа инфраструктура

Пътища и улици: Проблем е осигуряване на транспортна свързаност на общинските центрове с малките населени места. Необходими са инвестиции за интегрирано подобряване на уличната мрежа, които включват: подобряване състоянието на уличната и тротоарна настилка, вертикалната и хоризонталната маркировка, улично осветление, подземна инфраструктура. *ВиК:* Територията на МИГ Каварна-Шабла разполага с достатъчно добри в количествено и качествено отношение водоизточници, водоснабдителната инфраструктура е добре изградена като обхват, но загубите при транспортиране на водата са много големи. Състоянието на канализацията може да се определи като технически незадоволително поради ред причини, сред които неотговарящи диаметри на тръбите, амортизационна остарялост на бетоновите тръби и инфилтрация на канални води в почвите. *Енергийна инфраструктура* на територията на МИГ е с добра изграденост и в добро състояние. Територията разполага с потенциал за получаване на алтернативен вид енергия, най-вече с изграждане на вятърни паркове и по-малко фотоволтаични централи. Съществува необходимост от повишаване на енергийната ефективност както на обществените сгради и на жилищния фонд, така и на промишлените предприятия в общината. Територията е с висок дял на газифициране в сравнение с това на национално ниво. *Комуникации*: Достъпът до високоскоростен интернет на територията на МИГ е със сравнително добри показатели. Осигуряването на условия за подобряване достъпа до интернет извън големите и в по-слабо населените места в селските райони ще създаде възможности за по-широк достъп до услуги и информация за населението и бизнеса от периферните територии.

Екология и управление на отпадъците: Територията на МИГ Каварна-Шабла се характеризира с добро качество на околната среда, което се определя от липсата на крупни промишлени замърсители и земеделие, основаващо се на традиционни екологосъобразни практики. *Отпадъци:* Общини Каварна и Шабла ползват общото регионално депо за отпадъци в землището на с. Стожер, община Добричка, където негодните за оползотворяване битови отпадъци се обезвреждат чрез депониране, а строителните отпадъци се рециклират и оползотворяват чрез влагането им в обратни насипи, като междинен изолационен слой в депа за отпадъци или влагане в строежите за постигане на националните цели по чл. 32 от ЗУО. Депото има изградени сепариращa и компостиращa инсталации. На територията на МИГ Каварна-Шабла се генерират главно битови отпадъци, формирани от жизнената дейност на хората. Значително по-ограничено количество са строителни и производствени отпадъци, тъй като производствената дейност е силно редуцирана. Сметосъбирането и сметоизвозването на битовите отпадъци се извършва организирано по утвърден график, като в системата са обхванати всички населени места и курортни зони. Отпадъците се транспортират в Претоварна станция – Балчик за сепарация на годните за рециклиране отпадъци,

които след това се предават на лицензирани по реда на ЗУО фирми за последващо оползотворяване. Частта от отпадъците, която е негодна за последващо оползотворяване се балира и се транспортира в Регионално депо Стожер за обезвреждане. На територията на Претоварната станция е изградена площадка за компостиране на зелени отпадъци.

Наблюдава се тенденция към значително увеличаване количеството генерирани смесени битови отпадъци от територията, въпреки намаляване броя на населението. *Отчита се значително увеличение количеството на генерираните битови отпадъци в следствие от свободно къмпингуване в близост до морския бряг, замърсяване на плажната ивица и на морските води. Необходимо е оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци с цел рециклиране* и намаляване като цяло на полезните съставки от общия битов поток, който се депонира на сметището.

Голям е процентът на растителните отпадъци в общото количество битов отпадък. Проблемът може да бъде частично решен с *въвеждане на компостиране на растителните отпадъци и последващо използване на компоста като суровина*;

Опазването на чистотата на населените места на територията и създаването на култура на опазване е много важно за подобряване на техния облик, особено отчитайки нагласите за развитие на туристически дейности. *Следва да се работи в посока повишаване на екологичната култура на населението.*

Разгледаните характеристики определят **потенциала за развитие на територията на МИГ** в следните насоки:

✓Благоприятно географско положение, уникална природа – влажни зони и богато биоразнообразие, наличие на термални минерални извори и солено езеро лагуна „Шабленска тузла“, излаз на море.

✓Богато културно-историческо наследство, съхранени колоритни народни обичаи и празници, богат културен календар, уникална местна кухня с морски дарове;

✓ Плодородна, обработваема земеделска земя , благоприятни климатични условия, добре развит и с традиции земеделски сектор (регистрирани 761 ЗС) обуславят развитие на земеделието;

✓ Широко представен туристически сектор с традиции в предлагането на туристически услуги.

✓ Достатъчен брой нефинансови предприятия, способни да изпълняват проекти, финансирани от СВОМР.

Стратегията предлага относително малка по размер подкрепа, сравнена с програмите на национално ниво, затова тя по-скоро трябва да се съсредоточи в *подпомагане на устойчивост и растеж на структуроопределящи за местната икономика сектори, разрешаване на някои социални проблеми и подобряване условията за живот*. **Характеристиките на територията очертават следните нужди**, чието разрешаване може да бъде подкрепено от СВОМР:

✓В много голяма степен развитието на икономиката в района на МИГ се дължи на приходите, продукцията и създадените работни места от предприятията, класифицирани като микро, МСП, опериращи в секторите земеделие, туризъм и преработваща промишленост. Затова се очертава нуждата от тяхната подкрепа посредством инвестиционни мерки от СВОМР, приоритетно насочени към внедряване на иновации.

✓Нужно е привличане на инвестиции в подкрепа на основният за територията икономически сектор – земеделие с приоритетна подкрепа на трудоемкото производство на плодове, зеленчуци и животновъдство, съчетано с преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на ЗС.

✓Посредством развитие на преработващата промишленост е нужно да се добави стойност на произвежданата на територията селскостопанска растителна и животновъдна продукция и да се подпомогне устойчивастта на земеделските стопани, чрез подобряване на интеграционните връзки производител-преработвател.

✓Микробизнесът не е достатъчно диверсифициран, концентриран основно в сферта на търговията. Необходимо е разнообразяване и разширяване местните производства и предлагани

услуги (социални, здравни, базирани на ИКТ) в т.ч. занаяти. Това следва да бъде съчетано с приоритетно преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местни предприятия, както и внедряване на алтернативни производствени процеси, насочени към опазване на околната среда, за да могат те да станат конкурентноспособни в дългосрочен план.

✓Нужно е пълноценно използване на наличните ресурси за развитие на туризма. Съществуват предпоставки за развитие на разнообразни форми на туризъм: морски, културен, здравен, селски, еко, детски и младежки, вело, приключенски, спортен, ловен, голф, дайвинг и друг туризъм, но липсват кадри и свързана инфраструктура;

✓Необходими са интегрирани действия на местна власт, бизнес и неправителствен сектор за превръщане на територията в значима туристическа дестинация чрез подкрепа за провеждане на събития (фестивали, конкурси, състезания), които представят културното и природно наследство на територията;

✓Възрастовата структура на населението е неблагоприятна, увеличава се броят на изселените, отрицателния естествен прираст бележи траен тренд на нарастване. В тази връзка подкрепата за младите хора, посредством възможности за трудова реализация, в това число развитие на собствен бизнес и подобряване услугите за населението (културни, здравни, образователни, свързани със свободното време и отдих) биха създали условия за тяхното усядане и естествено възпроизводство. От друга страна, специално внимание трябва да се обърне и на възрастните, особено самотно живеещи хора, в две посоки: улесняване достъпа до здравни услуги (в т.ч. мобилни лекарски, зъболекарски кабинети, аптеки) и създаване възможности за активно стареене, социални контакти и достъп до културни услуги (организиране на празници и събития в местните читалища).

✓Затрудненият достъп до административни и др. услуги (главно за по-малките населени места) индикира потребността от една страна на предлагане на услуги, базирани на ИКТ и от друга страна създаване на цифрови умения у възрастното население. Освен това цифровите умения ще насърчат възрастните хора и за по-дълго участие на пазара на труда – надомна работа, работа от разстояние.

✓Заетостта на територията е със сезонният характер - определена от секторите туризъм и земеделие. Данните показват нуждата от мерки за създаване на заетост приоритетно за жени (в т.ч. самонаемане), както и за лица на възраст над 55 години, и за лица без квалификация.

✓Данните сочат, че при непрекъснато нарастващото търсене на квалифицирани работници от страна на бизнеса, дела на регистрираните базработни лица със средно специално образование се запазва висок (45.7%) следователно спешно следва да се предприемат мерки за преквалификация на работниците съобразно нуждите на пазара на труда, в т.ч. базирани на въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии.

✓В сферата на образованието са идентифицирани предизвикателства, свързани с: подобряване на достъпа до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи; по-добро обвързване на образованието с търсените знания и умения от страна на бизнеса; намаляване на отпадащите от образование деца и ученици; преодоляване на социалната изолация поради липса на езикови и комуникативни умения сред децата от ромския етнос. Това определя нуждата от повишаване качеството на предучилищното и училищното образование чрез: подкрепа за развитието на педагозите; насърчаване на ефективното взаимодействие на училищните общности и на детските градини, вкл. работа с родителите; ангажирането на местните заинтересовани страни с образователните институции.

✓Очертава се нуждата от съхраняване и развитие на териториална идентичност, на основата на културно-историческо и природно наследство с оглед сплотяване на местната общност и развитие на местната икономика. Необходими са мерки за повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие на територията на МИГ и неговото опазване.

✓Очертава се готовност за сдружаване на местната общност за разрешаване на проблеми, характерни за конкретно населено място, индикирана в анкетното проучване сред населението.

Това очертава нуждата от включване в СВОМР на възможност за разработване и прилагане на Стратегии за интелигентни селища.

✓Нужно е подобряване облика на населените места и изграждане инфраструктура за култура, спорт и отдих, образование. Такива инвестиции ще подобрят качеството на живот и ще привлекат инвестиции, ще допринесат за развитие на туризма. Развитие на основни услуги като образование, достъп до култура, възможности за спорт и отдих ще задържат младото население, ще повлияят на негативната демографска картина, същевременно ще отговорят на нуждата от социални контакти и достъп до култура за по-възрастните.

✓Опазването на чистотата на населените места на територията и създаването на култура на опазване е много важно за подобряване на техния облик, особено отчитайки нагласите за развитие на туристически дейности. Следва да се работи в посока повишаване на екологичната култура на населението по отношение дейностите по третиране и транспортиране на битови и строителни отпадъци.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

Групите заинтересовани лица включени в процеса по разработване на стратегията за ВОМР на МИГ Каварна–Шабла бяха дефинирани в анализ на заинтересованите страни, част от документа „Проучване и анализ на потребностите и идентифицирани нагласите за бъдещото развитие на основните групи заинтересовани страни в процеса на разработване и прилагане на Стратегията за ВОМР до 2027 година“ – приложен към формуляра за кандидатстване. При дефиниране на групите е използвано определението за ЗС, дадено в указанията за кандидатстване, а именно това са „група заинтересовани лица от реализиране на стратегия за ВОМР, включително и като потенциални получатели на финансова помощ и ползватели на резултати от нейното изпълнение“, отчетени са техните интереси, значението на тези интереси и влиянието им върху проекта; стъпки за включването на тези страни в процеса по разработване на СВОМР.

В резултат бяха определени следните групи заинтересовани лица, като е посочена и тяхната принадлежност към съответните сектори, формиращи публично-частното партньорство:

I.Публичен сектор:

1. Представители на местната власт (Кметовете на двете общини, Кметски наместници, общинска администрация и общински съветници). Бяха определени очакванията на групата от реализацията на проекта, като свързани със социално и икономическо развитие на територията; подпомагане на бизнеса и на социалния сектор чрез предоставяне на по-качествени услуги; подобряване на инфраструктурата. Беше направена оценка, че проекта ще се приема силно положително от представителите на местната власт, също че групата има ключово значение за реализацията на проекта.

2. Държавни институции, структури на местно ниво (ОбД «Земеделие», Общ. Служби „Земеделие“ Каварна и Шабла, ДБТ-Каварна, ДСП). От проведените разговори с представителите на тези служби беше идентифициран интерес от реализация на изпълнявания от МИГ проект за подготвителни дейности по подмярка 19.1 в сферата на изпълнение на политиките за развитие на селските райони, развитие на местния пазар на труда и социална интеграция.

3. Образователни институции /училища и детски градини/. Интересът на училищата и детските градини произтича от тяхната функция за провеждане на политиките в сферата на образовието, в т.ч. насърчаване социалната интеграция на деца и ученици от уязвими групи. Очаква се СВОМР да се приема силно положително от представителите на образователните институции в т.ч. като потенциални бенефициенти по интервенции, включени в стратегията.

II. Стопански сектор:

4.Земеделски производители и преработватели на земеделска продукция. Идентифицираната група е в качеството на потенциални бенефициенти по Стратегията за ВОМР.

5. Микро, малки и средни предприятия от територията с дейност извън земеделието и занаятчии, в качеството им на потенциални бенефициенти по мерки от СВОМР.

III. Нестопански сектор:

6. Читалища. Като най-добре представени обекти в сферата на културата на местно ниво и в качеството им на потенциален бенефициент към СМР.

7. *НПО*–тата от територията имат важна роля посредством техните инициативи за допълнително въздействие върху развитието на местната общност в посока социална политика, околна среда, екология, спортни и културни дейности, изследвания и проучвания. Идентифицираната група е в качеството на потенциални бенефициенти по СВОМР.

8. *Граждани: журналисти, обществеици, включително представители на уязвими групи /безработни лица, възрастни хора, малцинствени групи/.* Гражданите от територията на двете общини ще бъде ползватели на резултатите от изпълнение на проекти по СМР, а именно на подобрената инфраструктура и жизнена среда, услуги, същевременно ще се възползват и от допълнително създадените работни места.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

При определяне на уязвимите групи е взета под внимание дефиницията: „Уязвими са онези лица и групи от хора, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права. Причините за това са различини и разнообразни като: живот в крайна бедност или ниски доходи и материални лишения; влошени финансови условия; социални и психологически фактори; здравни и възрастови проблеми; ограничен достъп или неадекватни услуги и т.н“. Анализът на нуждите показва, че в Стратегията за ВОМР може да се фокусира върху следните уязвимите групи:

1.безработни лица /като специално внимание се отделя на безработни без квалификация и на безработни на възраст над 55 години/

2.възрастни хора, с особен акцент на самотно живеещите.

3. малцинствени групи /основно роми/.

Тези групи са обект на действия за социално приобщаване, за което стратегията за ВОМР може да допринесе чрез специфично насочени дейности. Фокусирането върху безработицата е предизвикателство, тъй като въпреки намаляването на равнището на безработица, тревога будят някои от характеристиките на техния профил: 39.21% от регистрираните безработни лица са без специалност и квалификация, 23.67% са на възраст над 55години, а над 65% от регистрираните безработни са жени.

Групата на безработните лица се нуждае от действия за социално приобщаване и създаване условия за устройване на работа, в т.ч на свободния трудов пазар, на субсидирани работни места или самонаемане, както и придобиване на квалификация. Задачата, която СВОМР си поставя при първата уязвима група е да се създават благоприятни условия за създаване на допълнителни работни места по финансираните проекти и да улесни завръщането на работа или самонаемането.

Основните потребности на възрастните хора са свързани с: по-лесен достъп на здравни услуги; подкрепа на възрастни самотно живеещи и боледуващи хора; възможности за социална ангажираност и контакти, прекарване на свободното време и достъп до културни услуги. Стратегията дава възможност посредством проекти за неземеделски дейности да се изграждат кухни за топла храна, да се предлагат мобилни здравни услуги /медицински и аптечни/. Подкрепяйки проекти, в изпълнение на стратегии за интелигентни селища СВОМР може да спомогне за подобряване достъпа до здравни услуги и превенция на престъпни действия спрямо възрастни, самотни хора посредством решения базирани на ИКТ. Посредством допълващо финансиране от ПРЧР се отговаря на нуждата от подкрепа за активно остаряване и остаряване в добро здраве. От друга страна с цел превенция на социалната изолация стратегията може да

подкрепи подобряване материалното състояние /сгради, оборудване, обзавеждане/ на обществени сгради /читалища, / като културни средища и места за прекарване на свободното време.

Малцинствени групи /основно роми/: По данни от националното преброяване на населението и жилищния фонд проведено 2021г. населението от ромския етнос от територията на МИГ съставлява 16,44% от всички жители. Сериозен проблем е ниското образователно ниво на този етнос -27,81% са с основно образование, 56,55% - с начално образование и 38,29% - без образование. Липсата на езикови и комуникативни умения и компетенции за българския език при учениците от етническите малцинства е предпоставка за социална изолация и причина за преждевременно напускане на училище. Стратегията дава възможност посредством допълващо финансиране от Програма Образование да се преодолеят проблемите свързани с демографски, социални и културни бариери сред децата и учащите от маргинализиранит групи посредством социалната им интеграция.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ:

SWOT-анализът е обективно следствие от изготвения социално–икономическия анализ на територията, отразява и резултатите от анализа на проведеното анкетно проучване за установяване на потребностите на заинтересованите страни и готовността им за прилагане на подхода ВОМР (приложени към формуляра за кандидатстване) като представя в обобщен вид изводите от проучването на състоянието и потенциала за развитие на територията на МИГ Каварна-Шабла.

СИЛНИ СТРАНИ (преимущества, наличие на ресурси, умения, които дават предимство):

1. Географско положение, природни дадености:

•Гранично положение с Република Румъния и Черно море;

•Черноморска територии с уникална природа, биоресурси, културно наследство;

•Съхранена природна среда – екологично чисти територии, с наличие на защитени зони, природни забележителности, атрактивен ландшафт;

•Близост до едни от основните икономически центрове на страната – гр. Варна (от второ йерархично ниво от опорната селищна мрежа на страната), и гр. Добрич - от трето ниво;

•Добро общо състояние на почвите, плодородни обработваеми земи, подходящи за агротехнически и мелиоративни мероприятия, за отглеждане на зърнено-фуражни, технически култури, зеленчуци, плодове и други;

•Висок енергиен потенциал на база предпоставки за производство на зелена и синя енергия от слънце, вятър, море;

2. Социална сфера

•Оптимизирана училищна мрежа осигуряваща добро качество на образователния процес. Относително добро състояние на материалната база в общинските детски градини;

•Готовност на неправителствения сектор, на местната власт и на представителите на образователни институции за разработване на партньорски проекти, с които да се кандидатства към СВОМР;

•Готовност за сдружаване на местната общност за разрешаване проблеми в конкретно населено място;

3. Култура, културно-историческо наследство

•Наличие на културни находки и ценности от всички исторически пластове от неолита насам: тракийски, римски, византийски, средновековие и българското Възраждане;

•Налични културни институции, творчески състави и разнообразен културен календар, запазени традиции, кулинарни традиции; задоволително състоянието на културната инфраструктура, част от която е модернизирана със средства от ЕС или друго финансиране;

•Активни представители на НПО и читалища с готовност за кандидатстване с проектни предложения към СВОМР;

4. Спорт

•Изградена добра спортна база и създадени традиции във физическото възпитание и спорта (в училище и спортни клубове). Създадени са предпоставки всеки жител да има възможност за спортуване в свободното време (индивидуално или колективно);

•Подпомагане на спортните клубове, което позволява състезателите да разгърнат своите възможности на национално и международно ниво;

5. Инфраструктура

•Сравнително добра степента на изграденост на РПМ в територията;

•Достатъчно добри в количествено и качествено отношение водоизточници, добре изградена като обхват водоснабдителната инфраструктура;

•Добре изградена и в добро състояние електроенергийната инфраструктура;

•Газифицирани потребители в битовия и промишления сектор;

•Висок ветроенергиен потенциал и успешно усвояване на вятърната енергия. Голяма част от територия на община Каварна, попадаща в зоната на технологично използваемия към момента вятърен потенциал със средна годишна скорост на вятъра над 6-7 м/сек;

•Осигурен достъп до високоскоростен интернет за преобладаващата част от населението;

•Въведена е и система за разделно събиране на различни видове отпадъци;

•Въведена система за разделно събиране на различни видове отпадъци;

•Готовност на представителите на местната власт за разработване на проекти, с които да кандидатстват към СВОМР;

6. Икономика

•Силно развито земеделие;

• Наличие на чисти и плодородни обработваеми земи;

•Туристически ресурси с висок потенциал и възможност за развитие на различни сегменти и конкурентни туристически продукти, отговарящи на изискванията на потребителите;

• Активни представители на бизнес сектора с готовност за кандидатстване към СВОМР;

СЛАБИ СТРАНИ (ограничения, недостиг на ресурси, на умения, на способности, които възпрепятстват развитието на територията):

1. Географско положение, природни дадености:

•Замърсяване на околната среда поради ограничената или липсваща канализация в малките населени места и отсъствието на пречиствателни съоръжения за отпадъчни води;

•Неоползотворен потенциал на природните дадености на територията;

2. Социална сфера

•Намаляване на населението, отрицателен естествен прираст, отрицателна миграция;

•Риск от обезлюдяване на част от населените места от територията на МИГ Каварна-Шабла (такива са 23 села или повече от 62% от общия брой). Нарастване на престъпността;

•Застаряване на населението, по-силно изразено в селата. Нарастване броят на самотно живеещи възрастни хора;

•Затруднен достъп до административни и др. услуги за жителите на малките населени места;

•Намаляване дела на население в трудоспособна възраст;

•Висок дял на регистрираните безработни жени, на лицата на възраст над 55 години, на безработните без квалификация;

•Неблагоприятна образователна структура на населението на - висок дял на населението с ниско и без образование. Ограничени цифрови умения на част от населението. Ниското образователно ниво на ромския етнос -27,81% са с основно образование, 56,55% - с начално образование и 38,29% - без образование;

•Затруднен и ограничен достъп до медицинска помощ и стоматологични услуги, особено в малките и отдалечените населени места;

•Намаляващ брой на децата вследствие отрицателните демографски тенденции; Сравнително висок брой на учениците, които напускат училище без да завършат основно и средно образование и на нередовно посещаващите училище;

•Липсата на езикови и комуникативни умения и компетенции за българския език в учениците от етническите малцинства е предпоставка за социална изолация и причина за преждевременно напускане на училище;

•Недостатъчно педагогически специалисти и непедагогически персонал, вкл. образователни медиатори и социални работници, с капацитета и квалификация за работа в мултикултурна образователна среда с деца и ученици;

•Липса на мотивирана работна ръка с подходяща квалификация;

•Недостатъчни възможностите за професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила в населените места;

3. Култура, културно-историческо наследство

•Неоползотворен потенциал на богатото културно-историческо наследство за развитие на алтернативни форми на туризъм;

•Недостатъчни средства на читалищата за ремонти на сградния фонд, закупуване на необходимата съвременна техника и оборудване, на нови книги и материали за библиотеките и за участия на художествените състави в национални и международни прояви;

•Липса на компютърно оборудване, принтери и интернет в читалищата, за да се превърнат в съвременни културно-просветни средища. По-отдалечените и слабо населени места в периферните територии са затруднени в своите комуникации в социален и икономически аспект, изолирани от обществения и културен живот в района и в страната;

4. Инфраструктура

•Лоша транспортна свързаност на населените места помежду им и с общинския цетър. Недостиг на средства за поддържане на общинска пътна мрежа;

•Голяма част амортизирана водоснабдителна мрежа, което води до влошаване качествата на водата, множество течове, чести аварии и високи разходи за поддръжка;

•Технически незадоволително състоянието на канализацията. Недоизграденост на канализационната мрежа, особено в малките населени места;

•Недостатъчно благоустрояване на населените места (зони за отдих, улици и тротоари, спортни и детски площадки);

•Енергийно неефективни обществени, жилищни и промишлени сгради;

• Необходимост от оптимизиране на техническото състояние на образователните заведения;

•Недостатъчна степен на рециклиране и оползотворяване на полезните съставки от отпадъците;

5. Икономика

• Неоползотворен потенциал за отглеждане на плодове, зеленчуци, както и за развитие на животновъдство. Растениевъдството се доминира от производство на зърнени и технически култури.

•Недостатъчно оползотворен потенциал за развитие на преработващата промишленост на основата на местна селскостопанска продукция. Множество малки ЗП, които не добавят стойност към продукцията си;

• Недостатъчно диверсифициран местен бизнес;

•Непълноценно използване на наличните ресурси за развитие на туризма. Традиционният туризъм и свързаните с него услуги и продукти не успяват да удовлетворят нуждите на гостите.

•Ниска технологична и иновационна активност на голяма част от местния бизнес;

•Недостатъчно образователно равнище, адекватни умения и квалификация на значителна част от трудовите ресурси. Липса на квалифицирани кадри за туризма;

•Икономика с висок дял на сезонна заетост;

•Проблеми на предприятията (липса на средства за инвестиции; остаряла техника);

ВЪЗМОЖНОСТИ (неизползвани в пълна степен възможности на външната среда):

1. Географско положение, природни дадености

•Предприемане на мерки за предотвратяване на неблагоприятни климатични промени (изсичане на гори, мерки за енергийна ефективност, мерки за намаляване на въглеродния отпечатък и др.)

•Пълноценно използване на природо-географските условия за развитие на селското стопанство в т.ч. биологично земеделие

•Пълноценно използване на природните богатства за развитие на алтернативни на традиционния морски туризъм (балнео, спа, дайвинг, пещерен, орнитоложки и др)

•Популяризиране на природното богатство и биологичното разнообразие на територията

•Посредством СВОМР финансиране на интервенция, предвиждаща съхраняване и развитие на териториална идентичност, на основата на културно-историческо и природно наследство.

•Повишаване осведомеността на местното население за биологичното разнообразие на територията и такива свързани с повишаване на знанията за управление на отпадъците

2. Социална сфера

•Предприемане на мерки за задържане на младото население на територията посредством подобряване средата за живот, привличане на инвеститори, създаващи по-високо платени работни места и др.;

•Придобиване на квалификация/ преквалификация, насърчаване на устойчива и качествена заетост, и социално включване. Създаване условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери;

•Подкрепа за активно стареене и остаряване в добро здраве за по-възрастното население от територията;

•Осигуряване равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от общинските центрове, в т.ч. чрез използването на ИКТ и прилагане на добри практики и иновации;

•Разкриване на нови социални услуги в общността;

•Повишаване на цифровите компетенции на населението, осигуряването на достъп до компютри, интернет и он-лайн услуги на хората, живеещи в слабо населените и отдалечени от общинските центрове села, което ще подобри достъпа до административни услуги и ще допринесе за стимулиране на социалното сближаване;

3. Култура, културно-историческо наследство

•Използване на дигитализацията, виртуалната реалност и други цифрови инструменти за съхраняване и представяне богатството на културата и традициите в региона;

•Включване в разработваната СВОМР на интервенция, предвиждаща съхраняване и развитие на териториална идентичност, на основата на културно-историческо и природно наследство;

•Осигурена цифрова достъпност и свързаност на читалищата от малките населени места;

•Ремонт на сградния фонд и осигуряване на съвременно оборудване на читалищата;

4. Спорт

•Приобщаването на по-широки слоеве от населението към активен двигателен режим и здравословен начин на живот;

•Изграждане на нови модерни спортни площи, включително и извън общинските центрове;

5. Инфраструктура

•Интегрирано подобряване на уличната мрежа, вкл. подобряване състоянието на уличната и тротоарна настилка, вертикалната и хоризонталната маркировка, улично осветление, подземна инфраструктура;

•Подмяна, ремонт и реконструкция на водопроводната мрежа за намаляване загубите при транспортирането на водата;

•Изграждане и доизграждане на канализационната мрежа в по-малките населени места;

•Изграждане на пречиствателни съоръжения

•По-активно прилагане мерките за ЕЕ за повишаване ефекта от прилагането им;

•Повишаване дела на произведената енергия от ВЕИ;

•Разширяване на достъпа до интернет проникването на ИКТ и в по-слабо населените места от територията;

•Повишаване на екологичната култура на населението;

6. Икономика

•Подобряване и развитие на инфраструктурата в общината като фактор за привличане на инвестиции, подобряване на бизнес средата;

• Инвестиционна активност, развитие на нови производства, повишаване на предприемачеството. Привличане на инвестиции за земеделския сектор, за неземеделски дейности на земеделски стопани, за микро предприятия и занаятчии; за преработка на селскостопански продукти - посредством включване в разработваната СВОМР на интервенции, подкрепящи местния бизнес;

• Подкрепа на земеделските стопанства за модернизация и технологично обновяване, въвеждане на иновации и цифровизация. Добавяне на стойност посредством преработка на произведената в стопанството продукция;

•Подкрепа за развитие на нови форми на туризъм, съобразно новите нагласи и тенденции в търсенето;

• Подкрепа за провеждане на събития (фестивали, конкурси, състезания) за представяне на културното и природно наследство на територията;

• Подкрепа за въвеждане на иновации в МСП;

•Подкрепа на микро предприятията за технологична модернизация, въвеждане на алтернативни производствени процеси, насочени към опазване на околната среда, повишаване на иновационната им активност.

ЗАПЛАХИ /елементи на външната среда върху които не може да се влияе пряко/:

1. Географско положение, природни дадености

•Задълбочаване влошаването на климата;

•Влошаване състоянието на околната среда и биологичното разнообразие в резултат на човешката дейност;

2. Социална сфера

•Задълбочаване на демографската криза поради неадекватна политика на национално ниво. Обезлюдяване на малките населени места. Задълбочаване на тенденцията към миграция на младите хора към по-големите градове или други държави;

•Увеличаване на групите в неравностойно социално положение и последиците от това – отпадане от образователната система, влошено здравно състояние и повишен риск от безработица и бедност;

3. Култура, културно-историческо наследство

•Недостиг на финансов ресурс за поддържане и изграждане на нова културна инфраструктура;

4. Спорт

•Недостиг на финансов ресурс за поддържане и изграждане на нова инфраструктура и облагородяване на градската и селищна среда;

5. Инфраструктура

- Недостиг на финансов ресурс за поддържане и изграждане на нова инфраструктура и облагородяване на градската и селищна среда;

6. Икономика

•Влошена икономическа ситуация предизвикана от пандемии, войни или катастрофични събития;

•Изоставане в развитието на нови иновативни и конкурентоспособни дейности и производства;

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: *(не повече от 10 страници)*

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

Стратегията за Водено от общностите местно развитие на МИГ Каварна – Шабла е разработена за периода до 31 декември 2027г. Финансира се от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и получава допълнително финансиране съгласно ПМС 494/30.12.2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие" за периода 2021–2027 г. от ЕСФ+ и ЕФРР посредством Програма „Развитие на човешките ресурси" 2021–2027г., Програма „Образование" 2021–2027г., Програма „Иновации и конкурентоспособност" 2021-2027г и Програма „Околна среда" 2021-2027г. Избраните в стратегията за ВОМР мерки и дейности съответстват на идентифицираните в проучванията и анализите на територията нужди, като също така са в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115 и водят до постигане на целите на СПРЗСР, както и на програмите, осигуряващи допълващо финансиране. Стратегията за ВОМР е в пълно съответствие с Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион и допринася за постигането на неговите стратегически приоритети и цели.

СВОМР адресира и постигане на следните специфични цели за местно развитие: Подобряване на условията на живот на териториите на местните общности; Създаване на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, като основа за териториално развитие; Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни дейности; Подкрепа за въвеждането на иновации; Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и социално включване на уязвими и маргинализирани групи; Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство; Приобщаващо образование и образователна интеграция.

На основа на анализа на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите, анализа на нуждите, тенденциите в протичащите процеси и потенциала за развитие на територията, и след съгласуване с представители на различните групи заинтересовани лица, са изведени стратегическата цел и приоритети на Стратегията:

Стратегическа цел: Интегрирано и устойчиво развитие на територията на МИГ Каварна-Шабла на основата на конкурентоспособна икономика, привлекателна жизнена среда, валоризирано и съхранено природно и културно-историческо наследство.

За реализацията на тази цел и постигането на желаната визия, са формулирани три приоритета:

Приоритет 1: Устойчив бизнес, създаващ заетост и доходи, разнообразяване на икономическите дейности.

Приоритетът е насочен към оползотворяване на икономическия потенциал на територията базиран на добре развито земеделие и в отговор на нуждите от: подкрепа на този сектор за повишаване на неговата конкурентоспособност, посредством технологична и иновационна модернизация; добавяне на стойност към земеделското производство чрез преработка на селскостопанските продукти; диверсификация към неселскостопански дейности; подкрепа на МСП за въвеждане на иновации, цифровизация, екологосъобразни производствени процеси и ефективно

използване на ресурсите. В подкрепа изпълнение на приоритета са формулирани две специфични цели:

Специфична цел 1: Устойчив бизнес в сферата на земеделието и преработката селскостопански продукти.

Целта отговаря на идентифицираната потребност от привличане на инвестиции в подкрепа на основните за територията икономически сектори: земеделие, преработвателна промишленост (преработка на селскостопански продукти) и използване потенциала на територията: плодородна, обработваема земеделска земя, благоприятни климатични условия, добре развит и с традиции земеделски сектор. С предвидените интервенции се подкрепя подобряване на производствената дейност на земеделските стопанства с фокус върху иновациите и цифровизацията. Осигурява се инвестиционна подкрепа за предприятия, преработващи селскостопански продукти и се създава възможности за земеделските производители да подобрят позицията си във веригата на стойността посредством преработка на собствената им продукция, добавяне на стойност в отрасъла на база внедряване на иновации. Интерневенциите в рамките на тази цел ще подкрепят проекти, създаващи работни места и така адресират идентифицираните проблеми, свързани с ниските доходи и безработицата, особено сред уязвимите групи: безработни без квалификация, както и на групата безработни над 55 години.

Специфична цел 2: Разнообразване на икономиическите дейности и създаване на устойчиви МСП чрез подкрепа за въвеждане на иновации

Целта адресира нуждите от диверсифициране на икономиката, подкрепа на неземеделските дейности на микропредприятия и занаятчии от територията. За постигане на целта ще се търси и инвестиционна подкрепа посредством допълващо финансиране от ПКИП за внедряване на иновации в МСП. Инвестиционната подкрепа ще стимулира създаване на заетост с приоритет създаване на работни места за безработни на възраст над 55 години и безработни без квалификация, идентифицирани като уязвима група, като по този начин дава отговор на проблемите, свързани с ниските доходи и безработицата. Дадена е възможност за оползотворяване потенциала на територията, свързан с традиции в предлагане на туристически услуги посредством бизнес инициативи в покрепа развитие на услуги в този сектор.

Приоритет 2: Подобряване на жизнената среда, достъпа до заетост и социално включване

Потенциалът на територията, определен от благоприятното географско положение, уникална природа се надгражда посредством подобрявяне на жизнената среда. Жизнената и социалната среда и услуги се възприемат от жителите на територията като основен фактор за пълноценно развитие на човешките ресурси на територията, добро качеството на живот, задържане на населението и привличане на инвестиции. В рамките на приоритета са формулирани две специфични цели:

Специфична цел 3: Подобряване на местни основни услуги за населението. Насърчаване на устойчива, качествена заетост и социално включване на уязвими групи. Приобщаващо образование и образователна интеграция.

Тази цел адресира потребността от инвестиции за изграждане и поддържане на нова инфраструктура, свързана с култура, спорт, образование, предоставяне на обществени услуги, както и с благоустрояване на населените места, улична и тротоарна инфраструктура като отговор на проблемите, идентифицирани в анкетното проучване. Такива инвестиции подобряват качеството на живот и допринасят за подобряване услугите за населението - образователни, културни, спортни, които имат значение за задържане на по-младото население. Адресира и нуждата на възрастното население с подкрепа разширяване дейността на социалните услуги за възрастни, възможности за социални контакти и достъп до културни услуги посредством подобряване сградния фонд, оборудване и обзавеждане на читалища.

Друг основен фактор определящ, качеството на живот, е възможността за качествена заетост и социалното приобщаване на маргинализираните групи посредством приобщаващо образование. С допълващо финансиране по ПРЧР се адресира потребността от насърчаване на заетостта и включване в пазара на труда на безработни хора и хора от уязвимите групи. Търси се отговор и на

нуждата, идентифицирана от представителите на бизнеса, от придобиване на квалификация и нови умения от трудовите ресурси, отговарящи на пазара на труда, в т.ч. и за нуждите на структуроопределящ за територията отрасъл като туризма. Тази цел адресира и разрешаване на проблемите в следствие негативните демографски процеси като застаряване на населението, нарастване броя на самотно живеещите възрастни хора чрез подкрепа за активно стареене и остаряване в добро здраве с подкрепата на допълващото финансиране по ПРЧР. Целта включва и интервенция в подкрепа на нуждата от социална интеграция на деца и ученици от маргинализираните групи (основно роми) с оглед преодоляване ранното отпадане от училище в следствие на социални, културни бариери и повишаване на образователното ниво сред този етнос посредством допълващо финансиране от ПО.

Специфична цел 4: Развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията.

Проблеми и предизвикателства от местен характер като негативни демографски тенденции (застаряване на населението, обезлюдяването на малките населени места), липса на достатъчно публично финансиране за ремонт на инфраструктурата, затруднения достъп до здравни и административни услуги, нарушени транспортни връзки между малките населени места и с общинския център, ниското ниво на цифровизация, дефицит на цифрови умение и др., могат да намерят отговор през интелигентни решения, базирани на цифрови технологии и предложени от местната общност. За целта местната общност изразява готовност /идентифицирана като потенциал/ да се обединява около идеи и инициативи, които формират визията на подхода за интегрирано териториално развитие „Интелигентни селища“.

Приоритет 3: Развитие на териториална идентичност и съхраняване на културно-историческо наследство и природа

Приоритетът адресира нуждата от формиране на териториална идентичност и повишаване атрактивността и просперитета на територията на МИГ посредством съхраняване и популяризиране културно-историческо и природно наследство. В подкрепа изпълнение на приоритета е включена една специфична цел:

Специфична цел 5: Валоризиране на културно-историческото наследство и природни дадености. Съхраняване и опазване на околната среда в т.ч. насърчаване прехода към кръгова икономика и ресурсна ефективност.

Целта е базирана на потенциала на територията: благоприятно географско положение, уникална природа – влажни зони и богато биоразнообразие, наличие на термални минерални извори и солено езеро лагуна „Шабленска тузла“, наличие на богато културно наследство и запазени традиции, и е програмирана да отговори на нуждата от валоризиране на този потенциал в подкрепа развитие на територията и икономиката посредством организиране на събития с потенциал за привличане на посетители. Целта адресира също така и нуждата от дейности, свързани с повишаване на осведомеността на населението за:

- управление на отпадъците с фокус към битовите и строителните отпадъци, за правата, задълженията, възможностите и добрите практики за устойчиво потребление и прехода към кръгова икономика;
- биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки, планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие;

За изпълнението на целта се предвижда допълващо финансиране от ПОС.

Формулираните цели са реалистични и водят до постигане на приоритетите за периода на изпълнение на стратегията. Целите са разработени така, че да са в съответствие с потенциала и потребностите на територията.

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори):

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ:

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на финансираните проекти	Брой	32	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	5867400	База данни на МИГ, отчетни документи
	Брой на одобрените пилотни проекти по СИС	Брой	2	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.37 Нови работни места по подкрепените проекти	Брой	16	База данни на МИГ, отчетни документи
	Подкрепени земеделски стопанства	Брой	7	База данни на МИГ, отчетни документи
	Подкрепени преработвателни предприятия	Брой	2	База данни на МИГ, отчетни документи
	Разнообразени иконом.дейности посредством подкрепени проекти	Брой	8	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.41 Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	Процент	60	База данни на МИГ, отчетни документи
	Брой населени места с подобрена инфраструктура	Брой	4	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“;	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания	Брой	160	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации	Брой	6	База данни на МИГ, отчетни документи
	Брой организирани публични събития за оживяване на територията и съхраняване на местната идентичност	Брой	6	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“	Брой	20	База данни на МИГ, отчетни документи
	Брой организирани дейности по обучения, информационни срещи и	Брой	10	База данни на МИГ, отчетни документи

	семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания			

4.2.2. Индикатори по мерки:

Мярка 1. Инвестиции в земеделски стопанства

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на финансираните проекти	Брой	7	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	350000	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.37 Нови работни места по подкрепените проекти	Брой	3	База данни на МИГ, отчетни документи
	Подкрепени земеделски стопанства	Брой	7	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни докумен

Мярка 2 Инвестиции в преработка на селскостопански продукти

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на финансираните проекти	Брой	2	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	200000	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.37 Нови работни места по подкрепените проекти	Брой	2	База данни на МИГ, отчетни документи
	Подкрепени преработвателни предприятия	Брой	2	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи

Мярка 3 Инвестиции за неселскостопански дейности

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на одобрените проекти	Брой	8	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	800000	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.37 Нови работни места по подкрепените проекти	Брой	8	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи
	Разнообразени иконом. дейности посредством подкрепени проекти	Брой	8	База данни на МИГ, отчетни документи

Мярка 4 Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на одобрените проекти	Брой	6	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договена субсидия	Лева	2350000	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.41 Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП	Процент	60	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации /иновативни решения за територията/	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи
	Брой населени места с подобрена инфраструктура	Брой	4	База данни на МИГ, отчетни документи

Мярка 5 „Изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища “

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на одобрените пилотни проекти по СИС	Брой	2	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия /за изготвяне на стратегия и за пилотни проекти/	Лева	300000	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“;	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи

Мярка 6 Съхраняване и популяризиранен на културно-историческото наследство и природните дадености в подкрепа на развитие на територията

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой финансирани проекти	Брой	6	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	300550	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания	Брой	30	База данни на МИГ, отчетни документи
	Внедрени иновации	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“;	Брой	10	База данни на МИГ, отчетни документи

	Брой организирани публични събития за оживяване на територията и съхраняване на местната идентичност	Брой	6	База данни на МИГ, отчетни документи

Мярка 7 Дейности за сътрудничество и тяхната подготовка

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой на одобрените проекти	Брой	1	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	100000	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.0 Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания	Брой	30	База данни на МИГ, отчетни документи

Мярка 8 Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране

Вид индикатор	Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност до 2029г.	Източник на информация
Изходен (за изпълнение/ продукт)	Брой организирани събития: обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания	Брой	10	База данни на МИГ, отчетни документи
	Договорена субсидия	Лева	1466850	База данни на МИГ, отчетни документи
За резултат	R.37 Нови работни места по подкрепените проекти	Брой	3	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“	Брой	10	База данни на МИГ, отчетни документи
	R.0 Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания	Брой	100	База данни на МИГ, отчетни документи

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията

Стратегията за ВОМР на МИГ Каварна-Шабла е структурирана в 3 приоритета и 5 специфични цели, които са разработени така, че да са в съответствие с потенциала и потребностите на територията. За изпълнение на специфичните цели са предвидени мерки, финансирани от СПРЗСР, като за постигането им се търси и допълващо финансиране от ПРЧР, ПКИП, ПО и ПОС. Включените мерки са консултирани с местната общност и са в съответствие с потребностите на територията, определени в анализите, като водят до постигане на целите на стратегията. С тях се цели подкрепа за въвеждането на иновации и създаването на интелигентни селища на територията на МИГ.

Първия приоритет на СВОМР е насочен към подкрепа на устойчив бизнес, създаващ заетост и доходи, разнообразяване на икономическите дейности. В рамките на този приоритет стратегията адресира две специфични цели:

Специфична цел 1. Устойчив бизнес в сферата на земеделието и преработката на селскостопански продукти.

Целта се реализира посредством:

Мярка 1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ чрез инвестиции и дейности за: модернизация с оглед намаляване на производствените разходи и повишаване производителността с акцент производство на земеделска продукция в чувствителни сектори, инвестиции за покриване на нововъведени стандарти на ЕС, технологии водещи до намаляване на емисиите, въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство, и които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо развитие, дигитализация и роботизация. Приоритет ще се дава на проекти: създаващи работни места (с акцент такива за представители на уязвими групи); на млади фермери; на жени.

Мярка 2 „Инвестиции в преработка на селскостопански продукти“ подкрепяща проекти за постигне въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии или иновации в ХВП, преработка на суровини от чувствителни сектори, инвестиции за покриване стандартите на ЕС, водещи до намаляване на емисиите, технологии, инвестиции и дейности, които допринасят за устойчивото и цифрово икономическо възстановяване, дигитализация и роботизация. Приоритет ще бъде осигурен и за проекти, осигуряващи устойчива заетост (с акцент за представители на уязвими групи), насърчават кооперирането и интеграцията между земеделските производители и предприятия от хранително–преработвателната промишленост.

Специфична цел 2: Разнообразване на икономиическите дейности и създаване на устойчиви МСП чрез подкрепа за въвеждане на иновации

Целта ще се реализира посредством:

Мярка 3 „Инвестиции за неселскостопански дейности“, подкрепяща проекти за диверсификация на икономиката с дейности: в информационния и/или технологичен сектор; по-ефективно използване на природните ресурси; за дейности, които в по–голяма степен използват потенциала на населените места, например природни, исторически, културни и екологични дадености, включително туристически услуги, които създават условия за съживяване на местната икономиката. Също така чрез прилагане на интервенцията има възможност да се стимулират творческите занаяти, които са част от културното наследство и традиции. Приоритет ще бъде предоставян на проекти, свързани с инвестиции в иновации, цифровизация, технологично интензивни производства и информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност; подкрепата за дейности в областта на здравеопазването и социалните услуги; проекти с инвестиции, насочени към опазване на околната среда и борба или адаптация към климатичните промени. Приоритетно финансовата помощ ще бъде насочвана и към жени и млади предприемачи.

За изпълнение на целта е предвидено и *допълващо финансиране от ПКИП посредством мярка „Внедряване на иновации в МСП на територията на МИГ Каварна-Шабла“.* Мярката ще подкрепя проекти за засилване на устойчивия растеж и конкурентоспособността на МСП и създаване на работни места в МСП въз основа на наличния потенциал на територията на МИГ Каварна-Шабла чрез: повишаване на иновационната активност на предприятията в тематичните области на ИСИС 2021-2027 за по-добра енергийна и ресурсна ефективност; зелена икономика и насърчаване прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика.

Принос за постигане СЦ2 и Приоритет 1 има и *мярка 6 „Съхранване и популяризиранен на културно-историческото наследство и природните дадености в подкрепа на развитие на територията“* с инвестиции в дейности за провеждане на събития, популяризиращи културно-историческо и природно наследство с оглед сплотяване на местната общност и в подкрепа развитието на туризма.

Вторият приоритет е насочен към подобряване на жизнената среда, достъпа до заетост и социално включване, като адресира **две специфични цели:**

Специфична цел 3. Подобряване на местни основни услуги за населението. Насърчаване на устойчива, качествена заетост и социално включване на уязвими групи. Приобщаващо образование и образователна интеграция. Целта е насочена към развитие на жизнена среда, която подпомага активния начин на живот и насърчава контактите между хората в общността. Тази цел пряко е насочена към подобряване на достъпа до качествени услуги за образование, спорт, отдих и културни дейности, подобряване на средата за живот и привлекателността на населените места. Реализира се посредством:

Мярка 4 „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура“ подкрепяща проекти за: благоустройство на населените места и пространства чрез: изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения; изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура; подкрепата за развитието на обекти, свързани с културния живот; ремонт, оборудване, обзавеждане на общинска образователна инфраструктура (детски градини и училища).

Подкрепа за изпълнение на целта ще даде и допълващо финансиране по ПРЧР посредством две мерки: Мярка ПРЧР 1 „Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда“ е насочена към обучение за придобиване на квалификация и устройване на работа основно в туристическия сектор на: безработни (вкл. от уязвимите групи); безработни от маргинализирани групи. Мярка ПРЧР 2 „Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве“ насърчава възрастните хора за по-дълго участие на пазара на труда, подпомагане за започване на надомна работа или работа от разстояние, обучение за дигитална грамотност с цел по-лесно започване на надомна и дистанционна работа; насърчаване на активно социално поведение и доброволчество, включване в различни форми на участие в местни инициативи или инициативи за взаимопомощ във връзка с актуални за възрастните хора проблеми; мерки за осигуряване опазване на здравето чрез превенция на заболяванията и грижа за здравето.

За изпълнение на целта на е предвидена и *мярка ПО „Приобщаващо образование и образователна интеграция“,* покрепена от допълващо финансиране по Програма „Образование“. Мярката е насочена към преодоляване на демографски, социални и културни бариери посредством дейности за повишаване уменията на децата и учениците за обучение и общуване в мултикултурна среда; повишаване капацитета и квалификацията на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал за работа в мултикултурна образователна среда; създаването на училищни общности, взаимодействащи в мултикултурна среда; подкрепа за родителите, свързана с образованието на децата им; подкрепа за приобщаваща образователна среда за ученици от маргинализирани групи и др.

Подкрепа за изпълнение на целта за устойчива и качествена заетост дават и Мярка 1, Мярка 2, Мярка 3.

Специфична цел 4: Развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията.

Целта се реализира посредством **мярка 5 „Изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища “,** като ще подкрепя дейности за изготвяне на стратегии за интелигентни селища и прилагане на тези стратегии посредством пилотни проекти за финансиране на определени цели/задачи от стратегията. Стратегията за интелигентно селище помага на общността да формира и споделя обща визия, да мисли къде би искала да бъде селището в средносрочен до дългосрочен план, да обедини съществуващите инициативи и идеи. Стратегиите са важни за обединяване на различни инициативи и подпомагане на селището да мисли по по-цялостен начин (вместо да се фокусира само върху отделни инициативи). Стратегията за интелигентно селище (СИС) се изготвя с участието на всички заинтересовани страни – граждани, неправителствени организации, читалища, представители на бизнеса, представители на сектори наука, образование, здравеопазване, култура, както и с участието на местната власт.

Третият приоритет е насочен към подкрепа за развитие на териториалната идентичност и съхраняване на културно-историческото наследство и природа. С този приоритет се визира **Специфична цел 5: Валоризиране на културно-историческото наследство и природни дадености. Съхраняване и опазване на околната среда в т.ч. насърчаване прехода към кръгова икономика и ресурсна ефективност.**

Целта се изпълнява посредством мярка 6 „Съхраняване и популяризиранен на културно-историческото наследство и природните дадености в подкрепа на развитие на територията“. Подкрепяните дейности са за проучване и документиране на традиции, бит, култура, обичаи; провеждане на събития за популяризиране на местното културно-историческо наследство; организиране на събития за промотиране опазване на природните ресурси (води, почви) и селски пейзаж; организиране на спортни събития, свързани с природните дадености на територията (морето, скални образования).

За изпълнение на целта в Стратегията е предвидено допълващо финансиране от ПОС посредством две мерки:

Мярка ПОС1 „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“ подкрепя провеждане на информационни събития и кампании за повишаване на осведомеността на населението за целите за управление на отпадъците с фокус към битовите и строителните отпадъци и за правата, задълженията, възможностите и добрите практики за устойчиво потребление и прехода към кръгова икономика.

Мярка ПОС2 „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“ подкрепя дейности за повишаване осведомеността на местно и регионално ниво относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на МИГ Каварна-Шабла, вкл. противодействието срещу бракониерството, трафика и незаконната търговия с екземпляри от дивата флора и фауна.

Принос към постигане на целта имат и мярка 1, мярка 2, мярка 3 посредством подкрепа на бизнеса за ресурсна и енергийна ефективност, ускоряване прехода към зелена и кръгова икономика.

Принос за изпълнение и на трите приоритета, и специфичните цели на Стратегията ще имат Мярка 7 „Дейности за сътрудничество и тяхната подготовка“ и Мярка 8 „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране“.

През програмен период 2023 – 2027 година е в сила нов механизъм на прилагане на подхода ЛИДЕР/ВОМР. МИГ Каварна-Шабла ще прилага интегрирана многосекторна стратегия за местно развитие, основана на характеристиките на територията и разработена въз основа на местните потребности и потенциал, финансирана от ЕЗФРСР. За постигане на поставените цели се търси допълващо финансиране от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския социален фонд+ (ЕСФ+) чрез Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021–2027 г., Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 г., Програма „Образование“ 2021–2027 г. и Програма „Околна среда“ 2021-–2027 г.

За всяка мярка от Стратегията ще бъдат разработвани условия за кандидатстване, включващи изисквания към кандидатите с проектни предложения, обективни критерии за оценка на проектните предложения, изискуеми документи и т.н. МИГ обявява покани за набиране на проектни предложения по всяка от приложимите мерки. Изборът на проекти ще се осъществява от назначена за целта комисия за подбор на проекти, при спазване на принципите на равно третиране на кандидатите, обективни и безпристрастни оценки, прозрачни процедури. ДФЗ – Разплащателна агенция договаря и разплаща проектите от стратегиите за ВОМР, финансирани от ЕЗФРСР. Целият цикъл на обявяване, набиране, оценка, одобрение, изпълнение, финансиране на проектните предложения, както и действията на етап мониторинг ще се съпътстват от дейности по популяризиране, информиране и публичност от страна на МИГ.

Предоставянето на безвъзмездната финансова помощ от програмите, осигуряващи допълнително финансиране към СВОМР ще се извършва чрез процедури за подбор на проектни предложения при условията и по реда на Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ) и на Постановление № 23 на Министерския съвет от 2023 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските фондове при споделено управление за програмен период 2021 - 2027г.

5. Описание на мерките: *(не повече от 4 страници за всяка мярка)*

Мерки и дейности, финансирани от ЕЗФРСР:

5.0.Общи изисквания към мерките от СВОМР, финансирани от ЕЗФРСР

1. Приложим режим на минимални/държавни помощи:

За стратегиите за ВОМР се прилагат условията на Регламент (ЕС) 2022/2472 на комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент (ЕС) 2021/1237 на Комисията от 23 юли 2021 година за изменение на Регламент (ЕС) № 651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (текст от значение за ЕИП) е Регламент (ЕС) 2023/2831 от 13 декември 2023 г.

Членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз не се прилагат при изпълнение на проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР, включващ само нестопански (неикономически) дейности и изпълняван от лице, регистрирано по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по Закона за народните читалища или от община, или от музей или културна организация по смисъла на Закона за закрила и развитие на културата, както и от Светия синод на Българската православна църква или централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания.

2. Изисквания, свързани с околната среда

Всички дейности, допустими за подпомагане по мерките от стратегията са допустими за финансиране, в случай че не оказват отрицателно въздействие върху околната среда. Инвестициите трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

3. Изисквания спрямо проектите.

Подкрепата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони се предоставя за територията на селския район на МИГ или за друга територия, обхваната от МИГ, когато допринасят за развитието на съответния селски район.

Проектите, финансирани със средства от ЕЗФРСР следва да отговарят на местните потребности и да водят до едно или повече от следното: да създават и запазват заетост за местното население, да са в полза на местния бизнес, да въвеждат иновации[1], да водят до подобряване на условията за

[1] За целите на настоящата стратегия „Иновативност на проект“ е включване в проекта на нов подход, метод или средства за реализирането му, които не са прилагани на територията на местната общност чрез:
а) възможност за създаване на нов за територията продукт или услуга, и/или
б) включване на дейности, които предоставят възможност за нова за територията форма на използване на природните ресурси и/или културно-историческото наследство, и/или;

живот (включително дейности, подкрепящи създаването на „интелигентни селища“) и на състоянието на околната среда, да водят до социално приобщаване и подобряване на социалните услуги на територията и да водят до подобряване на качеството на образованието.

Всички проекти, които се разработват в рамките на мерките от СВОМР трябва да са в съответствие с хоризонталните принципи на ЕС – равенство между половете и липса на дискриминация, принципът на равните възможности, превенция на дискриминацията, устойчиво развитие (защита на околната среда), насърчаване на заетостта и конкурентоспособността, както и да гарантират спазването на тези принципи в процеса на изпълнение на проектите.

Операциите задължително се изпълняват на територията на действие на МИГ Каварна – Шабла.

За населените места, на чиито територии се прилага подходът ВОМР и които са подпомагани от „Програма за развитие на регионите“ 2021 – 2027 г., се прилага демаркация на инвестициите.

Проектите, включващи строително-монтажните работи следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България.

За проектите, предвиждащи икономически дейности, кандидатите следва да представят *бизнес план*, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта.

Непроизводствени дейности по проекти, финансирани от Стратегията, са допустими в случай, че не генерират приходи, а когато генерират приходи, същите се разходват само за нестопанските и/или социални цели на организацията и са свързани изцяло с целите на проекта. За проекти с непроизводствени инвестиции и дейности следва се представи *анализ разходи—ползи***,** от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.

В мерките от СВОМР не се включват дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи:

- фиксирани плащания и интервенции, свързани със схеми за плащания на площ;
- инвестиции за напояване;
- извършването на разходи за публична инфраструктура, свързана с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;
- извършването на основни земеделски инвестиции [2] с изключение на такива, предвидени за социално земеделие [3] и/или такива, свързани с колективни инвестиции[4].

Недопустими за финансиране разходи по проекти към СВОМР:

1. за закупуване на права за селскостопанска продукция и закупуване на права за получаване на плащане;

2. за закупуване на земя на стойност над 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, с изключение на закупуване на земя с цел опазване на околната среда и опазване на богатите на въглерод почви, или закупуване на земя от млади земеделски стопани чрез използване на финансови инструменти; при финансовите инструменти този таван се прилага за допустимите

в) нов метод и/или начин за решаване на местни проблеми и слабости на територията.

[2] Основни земеделски инвестиции - самоходна техника за обработка на почвата, прибиране и/или съхранение на реколтата, отглеждане на растениевъдна и животновъдна продукция – колесни трактори, верижни трактори, специализирани самоходни машини (силажокомбайни, зърнокомбайни и др.) и друг вид самоходни машини с мощност по-голяма от 50 к.с., включително и когато те се използват в животновъдните обекти. Прикачен инвентар не следва да се третира като основни земеделски инвестиции.

[3] Социално земеделие - всички дейности, при които се използват земеделски ресурси за насърчаване или разработване на социални услуги като рехабилитация, терапия, защитена заетост, образование през целия живот и други дейности, които допринасят за социално включване. Социалното земеделие включва следните четири основни видове дейности - рехабилитация и терапия; работно включване и социална интеграция; образование; грижа за хората. Защитена заетост е заетост в среда, в която хората с увреждания получават услуги и обучение за развиване на работни умения и поведение, и която е безопасна и не е конкурентна.

[4] Колективни инвестиции - инвестиции от две или повече физически или юридически лица, които са учредили структура по реда на Закона за задълженията и договорите, която се създава за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115.

публични разходи, изплащани на крайния получател или, в случай на гаранции — до размера на базовия заем;

3. за закупуване на животни и закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане с цел, различна от: - възстановяване на земеделския или горския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофално събитие; - предпазване на селскостопанските животни от големи хищници или от използването им в горското стопанство вместо машини; - отглеждане на застрашени породи съгласно определението в член 2, точка 24 от Регламент (ЕС) 2016/1012 на Европейския парламент и на Съвета (45) в рамките на задълженията, посочени в член 70; или - опазване на сортове растения, застрашени от генетична ерозия, в рамките на задълженията, посочени в член 70;

4. за лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездни средства, отпуснати под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

5. за инвестиции в широкомащабна инфраструктура, както е определена от държавите членки в стратегическите им планове по ОСП, която не е част от стратегиите за Водено от общностите местно развитие, установени в член 32 от Регламент (ЕС) 2021/1060, с изключение на инвестиции в широколентова инфраструктура и превантивни действия за защита от наводнения или защита на браговете с оглед на ограничаване на последиците от възможни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития;

6. за инвестиции в залесяване, които не са съвместими с целите, свързани с околната среда и климата, в съответствие с принципите за устойчиво управление на горите, разработени в общоевропейските насоки за залесяване и повторно залесяване;

7. за инвестиции и дейности, които не са в съответствие с мерките и условията, посочени в становището за екологична оценка на СПРЗСР;

8. за инвестиции и дейности, за които не е налице акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 на Закона за биологичното разнообразия и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;

9. за закупуване и/или инсталиране на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;

10. за закупуване на лизинг на недвижима собственост;

11. за данък върху добавена стойност (ДДС), с изключение на невъзстановим ДДС, когато е поет действително и окончателно от кандидатите;

12. за оперативни разходи, включително разходи за поддръжка, наеми, застраховка, както и други разходи, възникнали при изпълнение на договори за лизинг, марж/печалба за лизингодателя, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, режийни разходи;

13. за банкови такси, разходи за гаранции, изплащане и рефинансиране на лихви;

14. за принос в натура;

15. за изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии;

16. за търговия на дребно, с изключение на интервенциите, за които е допустимо предоставянето на подкрепа за този тип дейност;

17. за закупуване, включително чрез финансов лизинг, на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, за частта над пазарната им стойност;

18. за сертификация по HACCP (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и по други международно признати стандарти;

19. които представляват обикновена подмяна;

20. свързани с плащания в брой;

21. за общи разходи, извършени преди 01.01.2023 г.;

22. за закупуване на превозни и транспортни средства, с изключение на специализирани такива, в зависимост от допустимите за подпомагане дейности по съответната интервенция в СПРЗСР;

23. предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ;

24. за инфраструктура, свързана с пътища и/или водопреносни и канализационни системи, когато не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;

25. за основни земеделски инвестиции, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции;

26. за изграждане/ремонт/реконструкция на места за настаняване;

27. за напоителни инсталации;

28. за закупуване на земя и сгради на стойност, надвишаваща стойността на данъчната оценка;

29. за строителна техника, включително самоходни машини, когато проектът е свързан със земеделска дейност, включително животновъдни обекти и складове за съхранение на продукция;

30. извършени преди подаване на проектното предложение, с изключение на общите разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор.

Максималният период за изпълнение на дейностите и операциите по проектите към Стратегията за ВОМР, не може да надвишава 36 месеца за проекти на възложители по ЗОП/Постановление № 4 на Министерския съвет от 11.01.2024 г. за определяне на правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от европейските фондове при споделено управление и 24 месеца за останалите бенефициенти. Максималният период за изпълнение на дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него е до 24 месеца за проекти, включващи строително-монтажни работи, и до 18 месеца за останалите дейности. Срокът започва да тече от датата на сключване на административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

4. Териториално покритие

Стратегията за ВОМР се прилага на територията на действие на МИГ Каварна–Шабла – територията на общини Каварна и Шабла. Проектите и дейностите по тях се изпълняват на територията на МИГ, като резултатът от изпълнението от дейностите следва да е в полза на територията на МИГ.

5. Кандидати за финансова помощ по СВОМР и условия на които трябва да отговарят.

Кандидатите за финансова помощ по Стратегията трябва да имат постоянен адрес – за физическите лица, и седалище и адрес на управление – за еднолични търговци и юридическите лица, на територията на действие на МИГ Каварна–Шабла и да осъществяват дейностите по проект на територията на действие на МИГ.

МИГ може да бъде бенефициент с проект към Стратегията за ВОМР когато:

-това е предвидено в Стратегията за ВОМР;

- никой от членовете на колективния управителен орган, както и свързано с него лице по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, не е изпълнител или подизпълнител на дейностите;

-проектът, за който кандидатства за финансиране, е за нестопански дейности.

Мярка 1. Инвестиции в земеделски стопанства

ЦЕЛИ НА МЯРКАТА: Подобряване ориентацията към пазара и увеличаване на конкурентоспособността на стопанствата посредством:

- ускорена модернизация и технологично обновяване на малките и средни стопанства;
- подобряване на производителността и добивите на малки и средни стопанства;
- фокусиране върху иновации и цифровизация в селското стопанство. Подкрепа за внедряването на цифрови технологии за управление на стопанствата.

На територията съществуват немалък брой относително малки и полупазарни стопанства, които имат потенциал за развитие. Чрез подпомагането на тези стопанства следва да се постигне по–

висока производителност, възвращаемост и рентабилност, която да гарантира повишаването на производителността и реализирането на икономии от мащаба.

Поради затрудненията в осигуряването на работна ръка за селскостопанското производство трябва да се търсят възможности за автоматизация на работните процеси с цел увеличаване производителността на животновъдните и растениевъдите стопанства. При полските култури е идентифицирана необходимостта от инвестиции в модернизация на машини, инвентари, приложения и уеб-инструменти за цифровизация на земеделието

Мярката адресира нуждата от подкрепа в основен за територията отрасъл, а именно земеделието и приоритетно насочва помощта към трудоемките земеделски производства (плодове и зеленчуци; животновъдство) съчетано с преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите ЗС. Мярката е в отговор на идентифицираната потребност от подкрепата за младите хора и жените, посредством възможности за трудова реализация, в това число развитие на собствен бизнес в сферата на земеделието. Инвестиционната подкрепа ще стимулира създаване на заетост с приоритетна подкрепа на създадени работни места за безработни хора: на възраст над 55 години, или такива без квалификация или младежи на възраст до 29г. Мярката използва потенциала на територията за развитие на земеделие: плодородна, обработваема земеделска земя, благоприятни климатични условия, добре развит и с традиции земеделски сектор.

Програмирана е в рамките на Специфична цел 1. Устойчив бизнес в сферата на земеделието и преработката на селскостопански продукти от Приоритет 1: Устойчив бизнес, създаващ заетост и доходи, разнообразяване на икономическите дейности от Стратегията.

Инвестициите трябва да отговарят на изискванията посочени в т. 5.0 Общи условия.

ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ

Допустими за подпомагане по настоящата мярка са регистрирани зем. стопанства.

УСЛОВИЯ ЗА ДОПУСТИМОСТ НА КАНДИДАТИТЕ:

Земеделски стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

- **да са физически лица** или

- **да са юридически лица,** регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия;

- да имат приход/доход от земеделска дейност и/или приход/доход от услуги, директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ и/или публична финансова помощ за извършваната от тях селскостопанска дейност;

- да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство, доказващ подобряване на дейността.

Групи и организации на производители, допустими за подпомагане, трябва да отговарят на следните условия:

- да са признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители;

- да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за продажбата на посочените продукти;

- да имат разработен бизнес план за дейностите в групата/организацията на производители и доказващ подобряване на дейността й чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Кооперативни обединения на земеделски стопани, създадени в съответствие със специализирано национално законодателство, следва:

- да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за посочените продукти;

- да имат разработен бизнес план за дейностите в обединението и доказващ подобряване на дейността му чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо, трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ

Подкрепата ще бъде насочена към инвестиции, свързани с производството на селскостопански продукти, включени в Приложение I на Договора за функционирането на ЕС или памук, с изключение на риба и рибни продукти за следните дейности:

- модернизация и механизация (физически активи), свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;
- постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността, приложими за съответните стопанства;
- инвестиции в изграждане, реконструкция/рехабилитация на съоръжения и закупуване и монтиране на оборудване;
- свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;
- съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;
- изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;
- създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързо растящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
-производство на енергия от ВЕИ (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства;
- Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на био сигурността.
- Материални и нематериални инвестиции за прилагане на технологиите на прецизно/ интелигентно/ цифрово земеделие, като например (неизчерпателен списък): сензори, дронове, изкуствен интелект, сателитни изображения, автоматизация и роботика, вкл. земеделска техника с такива компоненти.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ не трябва да надвишава мощност от 1 мегават и трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет.

С цел избягване на двойно финансиране за едни и същи дейности и/или активи, ще се извършва проверка на ниво проект/бенефициер по отделните програми по ЕСИФ на национално ниво, по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост и другите инструменти на съюза, включително и с останалите интервенции от Стратегическия план. При прилагането на интервенцията ще бъдат осигурени необходимите проверки за гарантиране избягването на двойно финансиране. Ще се извършва кръстосана проверка, целяща избягване на двойното финансиране по интервенциите за развитие на селските райони и секторните интервенции. Инвестиционните проекти, които има възможност да попаднат в обсега на секторните интервенции ще бъдат проверявани индивидуално за възможно двойно финансиране.

Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение, трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план;

За колективни инвестиции - да са свързани с основната земеделска дейност по производство и/или съхранение на селскостопански продукти, произведени от техните членове, както и подготовка на продукцията за продажба;

Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде

предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

Допустими за подкрепа по мярката са инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115:

а) строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;

б) закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар;

в) общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение;

г) компютърен софтуер;

е) специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;

ж) основни земеделски инвестиции, когато са свързани със социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции;

з) закупуване на земя на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;

и) закупуване на сгради на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;

й) други разходи, които не противоречат на условията на Регламент (ЕС) 2021/2115.

Основни земеделски инвестиции са недопустими, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции

НЕДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ И РАЗХОДИ

Недопустими за финансиране са разходите, описани в т. 5.0 от Общите изисквания към мерките от СВОМР, финансирани от ЕЗФРСР.

ФИНАНСОВИ ПАРАМЕТРИ

Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 10 000,00 лева;

Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 100 000,00 лева;

ИНТЕНЗИТЕТ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Финансовата помощ е в размер на 50% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Максималното подпомагане може да бъде увеличено на 80% за инвестиции, извършени от млади земеделски стопани, които отговарят на следните условия, съгласно СПРЗСР:

- към момента на подаване на проектното предложение земеделският стопани е на възраст не повече от 40 навършени години;

- да е ръководител на земеделско стопанство лице, което изпълнява следните условия: кандидат/бенефициент физическо лице, собственик на предприятието на кандидата/бенефициента ЕТ или собственик на капитала на кандидата/бенефициента ЕООД. В случай на юридическо лице (ЕООД), условието е управителят да бъде едноличен собственик на капитала на дружеството-кандидат;

- да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост;

- да е лице, което притежава професионални умения и компетентности в областта на селското стопанство и/или ветеринарната медицина, и/или икономическо образование със земеделска насоченост, е такова, което има завършено средно/висше образование в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, или средно/висше икономическо образование със земеделска насоченост; и/или удостоверение за завършен курс от минимум 150 часа или свидетелство за професионална квалификация в областта на селското стопанство.

Максималното подпомагане може да бъде увеличено на 85 % за инвестиции на малки стопанства (икономически размер на стопанството, измерен в стандартен производствен обем – до 8 000 евро включително).

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 1	
Критерии/Показатели	**Максимален брой точки**
1. Проектът е насочен към подкрепа на: -производство на плодове и/или зеленчуци и/или животновъдство – 15 т - друг сектор различен от посочените в предната точка – 5 т	Макс.15
2. Проектът е представен от млад фермер;	10
3. Проектът е представен от собственик/управляващ земеделското стопанство жена	5
4. Проектът води до създаване на нови работни места: - за едно работно място- 5т - за разкрито работно място за безработни лица: на възраст над 55год и/или без квалификация и/или младежи до 29 години - 10т - максимален брой точки-15	Макс.15
5. Проектът въвежда нови и енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство - до 30% от общите допустими разходи са за енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство – 5т - От 31% до 50% от общите допустими разходи са за енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство – 10т - Над 51% от общите допустими разходи са за енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство – 15т	Макс.15
6. Проекти за инвестиции за покриване на нововъведени стандарти на ЕС /не по-малко то 50% от инвестиционните разходи/	5
7. Проектът е за социално земеделие	15
Максимален брой точки 80. Подпомагат се проекти получили минимум 5 точки.	

Детайлно описание на изискванията към всеки критерии ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

1. Проектът е насочен към подкрепа на производство на плодове и/или зеленчуци и/или животновъдство;
4. Проектът води до създаване на нови работни места
2. Проектът е представен от млад фермер;

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки остават в списъка с резервни за финансиране проекти.

Мярка 2 Инвестиции в преработка на селскостопански продукти

Цели на мярката

- Подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността;

-Формиране на добавена стойност сред земеделските стопани, чрез преработка на произведените в стопанствата им селскостопански продукти;

- Създаване на добавена стойност в отрасъла чрез по-интензивно внедряване на иновации.

Мярката отговаря на нуждата от добавяне на стойност към местните земеделски продукти и подпомага устойчивостта на земеделския бизнес. Предимство се дава на: преработка на суровини от сектори: плодове, зеленчуци, животновъдство; на преработка на продукция от собственото стопанство или кооперирание със земеделски производители. Инвестиционната подкрепа ще

стимулира създаване на заетост с приоритетна подкрепа на създадени работни места за безработни хора: на възраст над 55 години, или такива без квалификация или младежи на възраст до 29г .

Интервенцията отчита и доразвива потенциала на територията: добре развит и с традиции земеделски сектор.

Мярката адресира Специфична цел 1. СЦ 1 Устойчив бизнес, създаващ заетост и доходи, разнообразяване на икономическите дейности от Приоритет 1: Устойчив бизнес, създаващ заетост и доходи, разнообразяване на икономическите дейности от стратегията.

По мярката се подпомагат инвестиции в материални и нематериални активи, имащи отношение към подобряване на цялостната дейност на предприятията за преработка на земеделски продукти. Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са включени в приложение № I по чл. 38 от Договора за функционирането на Европейския съюз с изключение на риба и рибни продукти.

Инвестициите трябва да отговарят на изискванията посочени в т.5.0. Общи условия.

ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ И УСЛОВИЯ, НА КОИТО СЛЕДВА ДА ОТГОВАРЯТ

Кандидатите преработватели на селскостопански продукти, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

-да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите или други създадени в съответствие със специализирано национално законодателство.

- да са микро, малки, средни или големи предприятия, дефинирани съгласно Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията;

- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности

Кандидатите групи/организации на производители допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

-да са признати от министъра на земеделието;

- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти произведени от членовете на групата/организацията на производители.

Кандидатите земеделски стопани допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са физически лица регистрирани по Търговския закон или;

- да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;

-за земеделски стопанства - да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители; *Всички категории земеделски стопанства са допустими за подпомагане по настоящата интервенция*.

- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

- преобладаващата част (най–малко 51%) от предвидените за преработка селскостопански продукти трябва да са произведени в земеделското стопанство на кандидата;

За дейности по преработка на продукти от приложение № I от ДФЕС в продукти извън приложение № I от ДФЕС или памук не са допустими за подпомагане предприятия в затруднено положение или предприятия, които все още имат висящо нареждане за събиране вследствие на решение на Комисията, с което дадена помощ се обявява за неправомерна и несъвместима с вътрешния пазар, освен в случаите, посочени в приложимите правила за държавна помощ, съгласно действащото към момента Европейско законодателство в областта.

Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук.

- Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици;
- Месо и месни продукти;
- Плодове и зеленчуци, включително гъби;
- Пчелен мед;
- Зърнени, мелничарски и нишестени продукти;
- Растителни и животински масла и мазнини;
- Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки;
- Готови храни за селскостопански животни;
- Гроздова мъст, вино и оцет;

Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти.

Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са описани в приложение № I по чл. 38 от ДФЕС.

Резултатът от преработката на селскостопански продукти може да бъде продукт, който не е включен в обхвата на приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз, като проектното предложение трябва да е в съответствие с избрания режим за прилагане на държавна помощ по интервенцията.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите по преработка на селскостопански продукти, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план;

ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115 от 02 декември 2021 година само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност;

Подкрепата е насочена към материални и нематериални инвестиции, свързани със следните дейности:

-Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива, свързани с къси вериги на доставка;

-Инвестиции свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи, необходими за производството и маркетинга;

-Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

-Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

-Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;

-Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;

-Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление;

-Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения;

-Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг;

-Общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ не трябва да надвишава мощност от 1 мегават и трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Допустими за подкрепа по мярката са инвестиционни разходи, съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115:

- строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;
- закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане;
- общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение;
- компютърен софтуер;
- специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;
- закупуване на сгради на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
- други разходи, които не противоречат на условията на Регламент (ЕС) 2021/2115.

НЕДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ И РАЗХОДИ

Финансова помощ не се предоставя за дейности и разходи, включени в интервенции - Инвестиции в лозаро-винарския сектор и Инвестиции в екологични съоръжения на Стратегическия план. Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по интервенцията за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми, свързани с преработка на селскостопански продукти.

Недопустимите разходи са посочени в т.5.0 Общи изисквания.

Не се подпомагат като самостоятелни проектни предложения или дейности единствено маркетинг на продукт/продукти, с изключение на случаите, когато тези продукти са получени в резултат на преработка на селскостопански продукти, извършена от кандидата, както и за кандидати пазари на производители.

ФИНАНСОВИ ПАРАМЕТРИ

Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 10 000,00 лева;

Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 200 000лева;

ИНТЕНЗИТЕТ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Финансовата помощ е в размер на 50% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 2	
Критерии/Показатели	**Максимален брой точки**
1. Проектът е за преработка на суровини от сектори плодове и/или зеленчуци и/или животновъдство	15
2. Проектът води до създаване на нови работни места: -за едно работно място- 5т -за разкрито работно място за безработни лица: на възраст над 55год и/или без квалификация и/или младежи до 29 години- 10т -максимален брой точки-15	Макс. 15
3. Проектът насърчава кооперирането и интеграцията между земеделските производители от територията и предприятия от хранително–преработвателната промишленост или е за преработка на собствена земеделска продукция.	15

4. Проектът въвежда нови и енергоспестяващи технологии или иновации: -до 30% от общите допустими разходи са за енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство – 5т -От 31% до 50% от общите допустими разходи са за енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство – 10т -Над 51% от общите допустими разходи са за енергоспестяващи технологии или иновации в земеделското производство – 15т	Макс. 15
5. Инвестиции за покриване стандартите на ЕС /не по-малко то 50% от инвестиционните разходи/	15
6. Кандидатът не е получавал финансиране от фондовете на ЕС за проект през последните три години (преди датата на кандидатстване)	5
7. Кандидатът да е осъществявал дейност на територията не по-малко от една година (да има приключена финансова година)	5
Максимален брой точки 85. Подпомагат се проекти получили минимум 5 точки.	

Детайлно описание на изискванията към всеки критерии ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

3. Проектът насърчава кооперирането и интеграцията между земеделските производители от територията и предприятия от хранително–преработвателната промишленост или е за преработка на собствена земеделска продукция.

2. Проектът води до създаване на нови работни места.

4. Проектът въвежда нови и енергоспестяващи технологии или иновации.

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки остават в списъка на резервни за финансиране проекти.

Мярка 3 Инвестиции за неселскостопански дейности

Цели на мярката: Диверсификация на икономиката на територията на МИГ, като се интегрират инвестиционните решения в икономическите сектори с ефект, целящ подобряването на околната среда и укрепването на местната конкурентоспособност (промишлени дейности в области за ново бизнес-развитие като биоикономика, кръгова икономика, въвеждане на чисти и възобновяеми енергийни източници за заместване на старите способи за използвана енергия в промишлените производства) и по този начин да се насърчава приносът на икономиката в района към по-ефективно използване на природните ресурси. Диверсификацията на икономиката на територията на МИГ може да се постигне чрез развитие на икономически дейности, свързани с производство, търговия, услуги, преработваща промишленост и други. Също така на територията съществува възможност да се развива бизнес, който допълва или подпомага селскостопанското производство.

Интервенциите са носочени към:

- подкрепа земеделските стопани да диверсифицират дейността си с неземеделска;
- насърчаване на различни производства, базирани на алтернативни производствени процеси, които могат да намалят екологичния отпечатък/технологии за преработка на отпадъци от собствената дейност на предприятията; намаляване и пластмасовите опаковки и изделия за еднократна употреба; намаляване на използваните суровини и материали и използване на алтернативини такива както и на естествени и възобновяеми биоресурси;
- насърчаване внедряването на иновации и производство на енергия от възобновяеми източници;
-Насърчаване приносът за икономиката на предприятията с дейности в информационния и/или технологичен сектор;

-По-ефективно използване на природни, исторически, културни дадености за съживяване на местната икономика, в т.ч. стимулиране на туристически услуги и творчески занаяти.

- Подкрепа за здравни и социални услуги на населението;

-Създаването на повече работни места, преодоляване на сезонния характер на заетостта;

-Насърчаване на стартиращи и разрастващи се предприятия, както и такива на млади хора и на жени;

Мярката отговаря на идентифицираните нужди от разширяване и разнообразието на произвежданите и предлагани неземеделски продукти и услуги (здравни, социални, базирани на IT технологии), в т.ч., развитие на туризма, паралелно с преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местни предприятия и подкрепа за алтернативни производствени процеси, насочени към опазване на околната среда. Инвестиционната подкрепа ще стимулира създаване на заетост приоритетно на работни места за безработни хора: на възраст над 55 години, такива без квалификация или младежи до 29г. Програмирана е да подкрепи и младите хора, посредством възможности за трудова реализация в това число развитие на собствен бизнес и като резултат - тяхното задържане на територията, и повлияване на демографската картина. Насърчава предприемаческата активност сред жените като адресира проблемите, свързани с високия дял на безработица при тях.

Мярката ще използва и ще доразвие потенциала на територията, базиран на природните дадености, богатото културно-историческо наследство, на традициите в предлагане на туристически услуги и не на последно място на достатъчния брой предприятия, способни да изпълняват проекти към СВОМР.

Мярката адресира Специфична цел 2. „Разнообразяване на икономическите дейности и създаване на устойчиви МСП чрез подкрепа за въвеждане на иновации“, Приоритет 1 „Устойчив бизнес, създаващ заетост и доходи, разнообразяване на икономическите дейности“ от стратегията.

Инвестициите трябва да отговарят на изискванията посочени в т.5.0. Общи условия.

Допустими кандидати

Подпомагане в рамките на мярката получават:

- земеделски стопани;
- микропредприятия;
- физически лица.

Условия за допустимост на кандидатите

Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

• да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители;

• да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;

• да имат седалище на територията на селския район;

Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

• да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;

• да имат седалище на територията на селски район;

Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

• да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;

• да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП;

• да имат постоянен адрес на територията на селски район;

В обхвата на интервенцията физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Допустими дейности

Допустимите инвестиции за подпомагане в рамките на интервенцията трябва да са свързани с развитие на услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение, трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ не трябва да надвишава мощност от 1 мегават и трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници

Бизнес планът трябва да показва подобряване на дейността на предприятието и да доказва икономическата жизнеспособност на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя на територията на МИГ в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности за:

- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти и други неземеделски дейности.

Допустими разходи

Допустими за подкрепа по мярката са инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115:

- строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;
- закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане;
- общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проектното предложение;
- компютърен софтуер;
- специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност по проекта;
- закупуване на сгради на стойност до 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, свързани с основната дейност на проекта;
- други разходи, които не противоречат на условията на Регламент (ЕС) 2021/2115.

Недопустими дейности и разходи

-Не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз;

- Не се предоставя финансова помощ за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1060/2021 на Комисията относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба.
- Посочените в т.5.0

Финансови параметри

Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 10 000,00 лева;
Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 200 000,00 лева;

ИНТЕНЗИТЕТ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Финансовата помощ е в размер на 50% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 3	
Критерии/Показатели	**Максилен брой точки**
1.Проектът е представен от собственик/управляващ предприятието на възраст до 40г. и/или жена	10
2.Кандидатът е осъществявал дейност на територията не по - малко от една година (да има приключена финансова година)	10
3.Проектът включва инвестиции за: - 3.1. производствени дейности – 10т - 3.2. подобряване на социалните и/или здравните услуги вкл. мобилни здравни услуги максимално близки до населението – 15т - 3.3. развитие на други услуги, различни от посочените в 3.2 -5т - 3.4 развитие на занаяти – 10т	Макс.15
4. Проектът е за дейност в информационния и/или технологичен сектор	10
5. Проектът е насочен към: - внедряване на иновации – 10т -инвестиции за производство енергия от ВЕИ – 10т - развитие на кръговата икономика и води до намаляване екологичния отпечатък от дейността - преработка на отпадъци в предприятията, образувани от собствената им дейност, включително текстил, полимерни и каучукови отпадъци, електроуреди; ограничаване и намаляване на пластмасовите опаковки и пластмасовите изделия за еднократна употреба; внедряване на многократни и алтернативни продукти и материали, вкл. биоразградими/ рециклируеми / зелени опаковки др – 10т	Макс. 30
6. Проектът е в сферата на туризма	10
7. Проектът води до създаване на нови работни места: - за едно работно място- 5т - за разкрито работно място за безработни лица на възраст над 55год и/или без квалификация и/или младежи до 29 години- 10т - максимален брой точки-15	Макс. 15
Максимален брой точки 100. Подпомагат се проекти получили минимум 10 точки.	

Детайлно описание на изискванията към всеки критерии ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

3.2. Проектът включва инвестиции към подобряване на социалните и/или здравните услуги вкл. мобилни здравни услуги максимално близки до населението;

1. Проектът е представен от собственик/управляващ предприятието на възраст до 40г. и/или жена;

7. Проектът води до създаване на нови работни места.

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки остават в списъка на резервни за финансиране проекти.

Мярка 4 Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаби инфраструктура[5]

Цели на мярката

Посредством включването в СВОМР на настоящата интервенция се цели отключване на икономическия потенциал на територията, подобрена свързаност и създаване на по-благоприятни условия за живот и работа, които като резултат да допринесат за смекчаване на тенденцията за обезлюдяването на района. Такива инвестиции ще подобрят качеството на живот и ще допринесат за подобряване услугите за населението - образователни, културни, свързани със спорта, като те имат значение за задържане на по-младото население. Населените места на територията на МИГ ще станат по-привлекателни за бизнеса посредством създаване и обновяване на публична техническа инфраструктура.

Мярката е проектирана да отговаря на нуждата от подобряване облика на населените места, изграждане и обновяване инфраструктура за култура, спорт и отдих, образователна инфраструктура и такава за обществено ползване. Адресира и нуждата на възрастното население с подкрепа разширяване дейността на социалните услуги за възрастни, възможности за социални контакти и достъп до културни услуги посредством инвестиции за подобряване сградния фонд, оборудване и обзавеждане на читалища. Отговаря и на нуждата от задържане на по-младото население на територията.

Интервенцията ще подкрепи подобряването и облагородяване на публичните пространства чрез изграждане или обновяване на паркове, градинки, улично озеленяване, детски площадки и спортни съоръжения, които са от съществено значение и осигуряват добра социална среда на територията. Включването на комплекс от мерки, респективно и мерки по облагородяване на публични пространства за малките населени места, ще е предпоставка за развитие и способност да задържат населението и да привличат инвестиции. Културата и духовното развитие на територията в селските райони са фактор за подобряване качеството на живота, намаляване на миграцията на младите хора, за опазване на културното наследство и традиции. Територията е с богато културно и историческо наследство. В населените места средища на култура и духовност са библиотеките, читалищата и музеите. Народните читалище на територията са единстените институции, които все още поддържат културния облик и традиции, характерни за нея. Съществен фактор за подобряване качеството на живот и за задържане на младото население с деца са предлаганите образователните услуги. Новите технологии, дигитализацията изискват подготвени за работа с тях специалисти, затова мярката включва възможност за инвестиции в общинска образователна инфраструктура (училища и детски градини).

Мярката адресира Специфична цел 3 „Подобряване на местни основни услуги за населението. Насърчаване на устойчива, качествена заетост и социално включване на уязвими групи. Приобщаващо образование и образователна интеграция“ от Приоритет 2 „Подобряване на жизнената среда, достъпа до заетост и социално включване“.

Допустими кандидати

Общини Каварна и Шабла.

Допустими дейности

- Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;

-Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;

- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;

[5] Дребна по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности, подпомагани по мярката, при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надвишава по размер левовата равностойност на 3 млн. евро.

-Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;

- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура. В рамките на дейността могат да се извършват инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, училища, и в паркове.

- Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот.

-Допустими са общи разходи свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение.

Допустимите дейности трябва да отговарят на следните изисквания:

Допустими за подпомагане са инвестиции в основни услуги за населението свързани със създаването, подобряването или разширяването на малка по мащаби инфраструктура.

Дейностите трябва да се изпълняват на територията на МИГ и да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура.

Предвидените дейности трябва да се изпълняват в съответствие с плана за интегрирано развитие на съответната община и да са съгласувани със СВОМР на МИГ.

Дейностите трябва да нямат отрицателно въздействие върху околната среда по ЗООС, да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане; да се изпълняват съгласно препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11 ал 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки.

Дейностите са допустими ако са извършени върху имоти публична общинска собственост.

Не се подпомагат определени дейности, попадащи в обхвата на ОПРР.

По настоящата интервенция не са допустими разходи за инфраструктура, свързани с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища.

Улици, тротоари и съоръжения, и принадлежностите към тях са допустими, ако са изградени или реконструирани ВиК системите или не се предвижда да се изграждат или реконструират ВиК системи за период от седем години от датата на кандидатстване.

Инвестициите следва да отговарят на изискванията посочени в т.5.0 Общи условия.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Инвестиционни разходи в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115:

- строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;
- закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане;
- компютърен софтуер;
- други нематериални активи, различни от софтуер;
- специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;
- други разходи, които не противоречат на условията на Регламент (ЕС) 2021/2115;
- общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проекта.

ФИНАНСОВИ ПАРАМЕТРИ

Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 10 000,00 лева;

Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 391 160,00 лева;

ИНТЕНЗИТЕТ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Финансовата помощ е в размер на 100% от общия размер на допустимите за финансово

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 4	
Критерии/Показатели	**Максимален брой точки**
1. Брой население от територията на МИГ, което ще се възползва от допустимите дейности - до 200 жители – 5 точки - от 201 до 500 жители – 10 точки - над 500 жители – 15 точки	15
2. Брой населени места, обхванати от инвестицията - едно населено място – 5 точки - две до три населени места – 10 точки - над три населени места – 15 точки	15
3. Допълняемост на инвестициите, водещи до по-голяма завършеност на инфраструктурата - Инвестициите по проекта допълват/надграждат предходни дейности по изграждане, ремонт или реконструкция на дадена инфраструктура и водят до по-голяма завършеност на инфраструктурата като цялост.	15
4. Проекти с включени инвестиции за достъпна среда	10
5. Иновативност на проекта /Проектът включва въвеждане на иновативни решения за територията на МИГ/	10
Максимален брой точки 65. Подпомагат се проекти получили минимум 10 точки.	

подпомагане разходи.

Детайлно описание на изискванията към всеки критерии ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

5. Иновативност на проекта (Проектът включва въвеждане на иновативни решения за територията на МИГ).

1. Брой население от територията на МИГ, което ще се възползва от допустимите дейности

4. Проекти с включени инвестиции за достъпна среда.

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки остават в списъка на резервни за финансиране проекти.

Мярка 5 Изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища“ [6] (СИС)

[6] Подход за интегрирано териториално развитие на основата на концепция (опростен вариант на стратегия или стратегия) за неговото приложение и/или като отделни, самостоятелни иновативни социални, технологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на тази концепция като инструмент/и за териториално развитие на селските райони за подобряване на техните икономически, социални и/или екологични условия.

Мярката е извън мерките, включени в СПРЗСР и се прилага в съответствие с приложимите условия на Регламент (ЕС) № 2021/2115 и Регламент (ЕС) 2021/1060

Цели на мярката

Целта на стратегиите за интелигентни селища е нуждите, предизвикателствата от местен характер да бъдат преодолени посредством интелигентни решения, базирани на цифрови технологии, предложени от местната общност.

Иновацията е една от най-важните характеристики на Интелигентните Селища. Като цяло тя възниква от необходимостта и стремежа да се промени нещо, от желанието да се отговори на конкретно предизвикателство. В контекста на интелигентните селища иновацията няма ясно определение - нещо, което е обичайна практика в една местна общност, може да е напълно ново в друга.

Тематичната работа на ENRD разкрива поне пет основни движещи фактора за интелигентни села. Първите два обикновено се разглеждат предимно като заплахи или предизвикателства, докато последните включват както рискове, така и възможности за селските райони. Тези движещи фактори са тясно свързани и цифровизацията може да се приеме като комплексна тема:

1. Отговор на обезлюдяването и демографските промени;
2. Намиране на местни решения на намаленото публично финансиране и централизацията на обществените услуги;
3. Използване на връзките с малките и големи градове;
4. Максимизиране ролята на селските райони при прехода към нисковъглеродна кръгова икономика;
5. Насърчаване на цифровата трансформация на селските райони.

Стратегията за интелигентно селище е в основата на концепцията за Интелигентни Селища. Според определението, интелигентните селища „разчитат на подход за участие, за да разработят и прилагат стратегиите си за подобряване на своите икономически, социални и екологични условия“. Тя помага на общността да формира и споделя обща визия, да мисли къде би искала да бъде селището в средносрочен до дългосрочен план (например след 5 години), да обедини съществуващите инициативи и идеи. Стратегиите са важни за свързване на различни инициативи и подпомагане на селището да мисли по по-цялостен начин (вместо да се фокусира само върху отделни инициативи). Разработването на стратегия за интелигентно селище може да бъде особено полезна следваща стъпка в превръщането на интелигентно селище в „села в преход“, т.е. села, които вече имат някои интелигентни решения, но все още нямат цялостна интегрирана стратегия или дългосрочна визия. Стратегията за интелигентно селище следва да включва реалистичен набор от цели и задачи, базирани на първоначалното планиране и анализ, и да отговаря гъвкаво на идентифицираните предизвикателства и възможности. Целта е да се започне от планиране на действие в малък мащаб, осъществимо в рамките на ограничената времева рамка, и надградено върху съществуващи стратегии на по-високо ниво.

Следва да бъде разработено съдържание на СИС което да включва например: Предизвикателства, нужди, заплахи; Активи, силни страни и възможности; Визия и цели; Ресурси – човешки и финансови, Дейности – крайни продукти и резултати.

СВОМР може да бъде използвана за подпомагане на разработването на стратегии за интелигентни селища, като ще допринесе за изпълнението на някои от планираните интелигентни действия посредством разработване на пилотни проекти в рамките на тази мярка.

Мярката е насочена към Специфична цел 4: Развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, както и на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията, Приоритет 2. „Подобряване на жизнената среда, достъпа до заетост и социално включване“ от СВОМР на МИГ.

Адресира нуждата от сдружаване на местната общност за разрешаване на проблеми, характени за конкретно населено място и се базира на готовността, индикирана в анкетното проучване

населението да обедини усилия в тази насока, представляващо потинциал за изпълнение на нов подход за териториално развитие.

Инвестициите трябва да отговарят на изискванията посочени в т.5.0. Общи условия.

ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ

Стратегията за интелигентни селища /СИС/ се изготвя с участието на всички заинтересовани страни – граждани, неправителствени организации, читалища, представители на бизнеса, представители на сектори наука, образование, здравеопазване, култура, както и с участието на местната власт. Заинтересованите страни определят водеща организация, която да представлява местната общност да кандидатства за финансиране на определени инициативи, включени в СИС и да отговаря за изпълнение на проектите и техния мониторинг. По тази причина кръга на допустимите получатели включва:

- ЮЛНЦ
- Читалища
- Общини Каварна и Шабла
- МИГ Каварна – Шабла

МИГ може да бъде бенефициент с проект по мярката, ако: никой от членовете на колективния управителен орган, както и свързано с него лице по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, не е изпълнител или подизпълнител на дейностите и проектът, за който кандидатства за финансиране, е за нестопански дейности.

ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ

1. Дейности, свързани с изготвяне на стратегии за интелигентни селища;

2. Прилагане на стратегии за интелигентни селища посредством пилотни проекти по настоящата мярка, за финансиране на дейности свързани с:

- подкрепа на иновативни решения за създаване на устойчиви модели – интелигентни еко селища, социални селища, IT селища и др., ландшафтно планиране и реконструкция на стари сгради – използването на стари сгради или налични парцели в полза на местната общност;
- дигитализация и подобряване на телекомуникационната свързаност с цел устойчиво развитие на съответния район;
- подобряването на условията за живот, които биха довели до задържане на населението и привличане на нови жители;

МИГ стартира изпълнението на мярката с прием на проектни предложения за изготвяне на стратегии за интелигентни селища. След одобрение на СИС се отваря прием за пилотни проекти за изпълнение на стратегиите.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

1. За дейности, свързани с изготвяне на стратегии за интелигентни селища:

-разходи за извършване на проучвания и анализи на територията;

-разходи за възнаграждения на експерти, свързани с изготвяне на стратегията;

- разходи за провеждане на информационни срещи и конференции за обсъждане на стратегията.

За изброените разходи ще се прилагат определените стойности на съответните опростени разходи съгласно Приложение № 3 от Условията за изпълнение към процедура BG06AFSP001-01.001.

2. За изпълнение на пилотни проекти, за постигане на определени цели/задачи от СИС:

Инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115:

- строително-монтажни работи за изграждане, ремонт, реконструкция, преустройство, поддръжка или възстановяване;
- закупуване на нови машини, съоръжения, оборудване и обзавеждане, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар;
- общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи,

авторски права и строителен надзор. в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проекта.

- компютърен софтуер;
- други нематериални активи, различни от софтуер (книги, филми и др.);
- специализирани превозни и транспортни средства, свързани с основната дейност на проекта;

НЕДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Съгласно посочените в т.5.0 Общи условия.

ФИНАНСОВИ ПАРАМЕТРИ

1) За дейности, свързани с изготвяне на стратегии за интелигентни селища:
Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 5 000,00 лева;
Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 30000,00 лева.
2) За изпълнение на пилотни проекти, за постигане на определени цели/задачи от СИС:
Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 10 000,00 лева;
Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 135 000,00 лева.

ИНТЕНЗИТЕТ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Финансовата помощ е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи за непроизводствени дейности.

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 5 Изготвяне на СИС	
Критерии/Показатели	**Максимален брой точки**
1. Съответствие на целите с идентифицираните потребности и очаквани резултати	20
2. Участие на заинтересованите страни в процеса на подготовка на СИС	20
3. Съответствие на целите на СИС с целите и приоритетите на стратегията за ВОМР	20
4. Обоснована е устойчивостта на СИС	10
5. Наличие на осигурен финансов ресурс за изпълнение на СИС	20
6. Осъществено публично обсъждане на СИС	10
Максимален брой точки 100. Подпомагат се проекти получили минимум 30 точки.	

Детайлно описание на изискванията към всеки критерии ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

1. Съответствие на целите с идентифицираните потребности и очаквани резултати.
2. Участие на заинтересованите страни в процеса на подготовка на СИС;
5. Наличие на осигурен финансов ресурс за изпълнение на СИС;

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки, остават в списъка на резервни за финансиране проекти.

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 5 – за пилотни Пилотни проекти в изпълнение на СИС	
Критерии/Показатели	**Максимален брой точки**
1. Обществен принос на проекта - брой население, засегнато от интервенциите по СИС: до 200 жители –5т; от 201–до 500 жители – 10т; Над 501 жители– 15т	15
2. Брой уязвими групи, обхванати от проекта - 1 група – 10т - 2 и повече групи – 20т	20
3. Проектът включва инвестиции за осигуряване на достъпна среда	10
4. Проектът включва инвестиции за осигуряване на социални и/или здравни услуги за уязвими и/или малцинствени групи от населението	10
5. Иновативност на проекта	30
6. Проектът е обществено значим и е съгласуван с местната общност	15
Максимален брой точки 100. Подпомагат се проекти получили минимум 30 точки.	

Детайлно описание на изискванията към всеки критерии ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

5. Иновативност на проекта
1. Обществен принос на проекта - брой население, засегнато от интервенциите по СИС
2. Брой уязвими групи, обхванати от проекта

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки остават в списъка на резервни за финансиране проекти.

Мярка 6 Съхраняване и популяризиране на културно-историческото наследство и природните дадености в подкрепа на развитие на територията

Мярката е извън мерките включени в СПРЗСР и се прилага в съответствие с приложимите условия на Регламент (ЕС) № 2021/2115 и Регламент (ЕС) 2021/1060.

Мярката е разработена в съответствие с член 22, Параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/1060 и е програмирана да допринася за изпълнение на Цел на политиката 5: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и на местни инициативи; 165 Опазване, развитие и популяризиране на публични туристически активи и туристически услуги. 166 Опазване, развитие и популяризиране на културното наследство и културните услуги; 167 Опазване, развитие и популяризиране на природното наследство и екотуризма извън рамките на защитените зони по „Натура 2000“.

Цели на мярката

• Повишаване информираността на населението за богатството на местното културно-историческо и природно наследство;

• Включване на местното население (в т.ч. на представители на уязвими групи) в инициативи по изучаване и съхраняване на културното наследство и природни дадености/ресурси.

• Популяризиране на културно-историческото и природно наследство посредством организиране на различни събития в подкрепа развитие на местен туризъм;

Мярката адресира нуждата от съхраняване и развитие на териториална идентичност, на основата на културно-историческо и природно наследство с оглед сплотяване на местната общност и развитие на местната икономика. Съобразена е с потенциала на територията: благоприятно географско положение, уникална природа – влажни зони и богато биоразнообразие, наличие на

термални минерални извори и солено езеро лагуна „Шабленска тузла“, наличие на богато културно наследство, запазени традиции.

Мярката е насочена към Специфична цел 5. „Валоризиране на културно-историческото наследство и природни дадености. Съхраняване и опазване на околната среда в т.ч. насърчаване прехода към кръгова икономика и ресурсна ефективност“, Приоритет 3. „Развитие на териториална идентичност и съхраняване на културно-историческо наследство и природа“ от СВОМР на МИГ.

ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ

• ЮЛНЦ
• Читалища
• Общини Каварна и Шабла
• МИГ Каварна – Шабла

МИГ може да бъде бенефициент с проект по мярката, ако: никой от членовете на колективния управителен орган, както и свързано с него лице по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, не е изпълнител или подизпълнител на дейностите и проектът, за който кандидатства за финансиране, е за нестопански дейности

ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ

По мярката са допустими материални и нематериални инвестиции и непроизводствени дейности за възстановяване, съхранение и популяризиране на културните традиции и идентичност на населените места и опазване и популяризиране на природните дадености и богатство от територията на МИГ като:

• Организиране на групи/школи за проучване, изучаване на местната култура и бит, кулинария, традиции, певческо и музикално изкуство, занаяти, обичаи, ритуали и тяхното документиране с изработване на филми, клипове, каталози със снимков материал, информационни материали, сбирки (например сбирки от носии, вещи от бита, инструменти и пособия, характерни за определен занаят и др.);

• Популяризиране богатството на местното културно-историческо наследство посредством организиране възстановка на обичаи/ритуали, организиране на приготвяне и дегустация на местна кухня, концерти, временни и постоянни изложби и експозиции, организиране на местни празници – събори, панаири и др.;

• Организиране на групи по интереси, свързани с опазването на територии, природни образувания, свързани със селския фолклор и обичаи, или са част от селския пейзаж. Промотиране синергичната връзка между земеделие, опазване на околната среда и екотуризъм. Организиране на семинари, лекции, мероприятия за промотиране опазването на природните ресурси (вода, почви и др.), селския ландшафт. Организиране почистване от ТБО на територии извън населените места и др.;

• Организиране на демонстрационни събития, арт събития и фестивали и други инициативи, представящи наследството на територията, имащи потенциал за привличане на туристи.

• Организиране на спортни събития, свързани с природните дадености на територията дайвинг, ветроходни състезания, кайт сърф и др.

• Организиране на демонстрационни събития, свързани с природни дадености – гмуркане до подводни пещери, потънали кораби и др.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Допустими за подкрепа по мярката са разходи, свързани с изпълнение на допустимите дейности, които не противоречат на условията на Регламент (ЕС) 2021/2115.

•Разходи за материали, консумативи, инвентар като: витрини за изложби, стелажи, декори, интерактивни дъски, репетиционни и сценични облекла, музикални инструменти и други необходими за изпълнение на дейностите по проекта;

•Разходи за закупуване на оборудване, съоръжения, обзавеждане като: мултимедии, лаптопи, осветление, озвучителна, аудио и видео техника, включително безпилотни летателни системи и прилежащия към тях инвентар;

•Разходи за изработване на филми, клипове и др.

•Разходи за създаване, съхраняване, обогатяване на сбирки;

•Разходи за компютърен софтуер и други нематериални активи, различни от софтуер (книги, филми и др);

•Разходи за семинари, срещи, групи по интереси, събития, мероприятия, състезания и други подобни;

• Общи разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, в размер на до 12% от общия размер на допустимите разходи по проекта;

ФИНАНСОВИ ПАРАМЕТРИ

Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е 10 000 лева;

Максималният размер на общите допустими разходи за един проект е 50 000 лева;

ИНТЕНЗИТЕТ НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Финансовата помощ е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Критерии за избор на проекти към Стратегия за ВОМР по мярка 6	
Критерии/Показатели	**Максимален брой точки**
1.В проектните дейности се предвижда участие на младежи/жени/деца/ представители на различни възрастови групи/представители на уязвими групи (безработни, възрастни хора)/ роми	10
2. Проектът допринася за повишаване информираността на населението относно местното културно-историческо наследство, пренася културен опит, знания, умения и традиции между поколенията	15
3.Проектът е за поддръжка, възстановяване и подобряване на природното наследство	15
4.Проектът включва организиране на събития/ мероприятия/ инициативи/ състезания	15
5. Брой населени места, обхванати от дейностите по проекта - 1 населено място 10т - 2 и повече населени места 25 точки	Макс. 25
6. Иновативност на проекта	20
Максимален брой точки 100. Подпомагат се проекти получили минимум 10 точки.	

Детайлно описание на изискванията към всеки критерий ще бъде разработено към насоките за кандидатстване.

За заявления за подпомагане, получили еднакъв общ брой точки, за които е наличен частичен разполагаем бюджет, класирането се извършва, съобразно получения брой точки по първия от критериите за оценка в списъка, посочен по-долу. В случай на равенство отново в получените точки се преминава към втория, респективно третия критерий от списъка:

1.В проектните дейности се предвижда участие на младежи/ жени/ деца/представители на различни възрастови групи /представители на уязвими групи (безработни, възрастни хора)/ роми.

5. Брой населени места, обхванати от дейностите по проекта;

6. Иновативност на проекта.

В случай, че след допълнителното класиране заявленията за подпомагане отново получат равен брой точки остават в списъка на резервни за финансиране проекти.

Мярка 7 Сътрудничество и подготвителни дейности за него

ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ

- Разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. разходи за материални и нематериални инвестиции;

- Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/дейност;
- Реализиране на промоционални и маркетингови кампании;
- Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта;
- Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции, публикуване и излъчване в медиите;
- Дейностите по координация на изпълнението на проекта (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация);

Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- да са свързани и да водят до развитието на териториите, обхванати в конкретните стратегии на МИГ;
- да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за ВОМР на съответните местни инициативни групи и СПРЗСР;
- да се изпълняват съгласно сключено споразумение между най-малко двама партньори - МИГ от България и/или МИГ, изпълняващи стратегии за ВОМР от друга държава – членка от ЕС;
- в партньорството за дейностите по сътрудничество могат да участват и други юридически лица от страната и чужбина със собствен финансов принос.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

- Разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. материални и нематериални инвестиции;
- Строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;
- Други материални и нематериални активи;
- Изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища;
- Възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности, включително за преводачи;
- Възнаграждения, свързани с координацията на планираните дейности на служители на МИГ.
- Промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга;
- Организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи;
- Информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции;
- Публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели;
- Командировки на служителите на МИГ, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.), изменена и допълнена с Постановление № 44 от 22 март 2023 г. и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.), изменена и допълнена с Постановление № 9 от 24 януари 2025 г.
- Преводи (писмени и симултанни);
- Пощенски и куриерски услуги;
- Такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта.

ОБЩ РАЗМЕР НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Общият размер на финансовата помощ по настоящата мярка е 100 000 лева

Финансовата помощ за дейности за сътрудничество и подготвителни дейности за него се предоставя по условията и реда на Раздел III. „Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕФСУ /т.13.2.7 от УК/.

5.1.8. Мярка 8 Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране

ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ

- Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР, включително улесняването на обмена между заинтересованите страни, съгласно одобрената стратегия.
- Дейности по популяризиране на стратегии за ВОМР, съгласно одобрената стратегия.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

А. Разходи за управление, мониторинг и оценка на Стратегията:

1. Разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт;

2. Разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти, счетоводно обслужване);

3. Непреки разходи:

а) за услуги, непряко свързани с прилагането на стратегията (правни, одиторски);

б) разходи за наем на офис;

в) разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис, застраховане на дълготрайни материални активи по смисъла на чл. 50, т. 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане, закупени със средства от настоящия или предходния програмен период по подхода ВОМР);

г) разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;

д) разходи за наем на лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места за МИГ, които нямат закупен лек автомобил;

е) разходи за закупуване на гориво за лек автомобил;

ж) други непредвидени оперативни разходи;

4. Разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);

5. Разходи за закупуване на офис оборудване, обзавеждане и софтуер;

6. Разходи за закупуване на един лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места, (ако МИГ няма такъв или има закупен преди 2016 г.);

7. Разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган във връзка с прилагането на стратегията за местно развитие;

8. Разходи, свързани с публични отношения (разходи за организиране на срещи на МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ);

9. Разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ;

10. Финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на една сметка и такси за издаване на изискуеми документи;

11. Разходи за мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР.

Б. Разходи за популяризиране на стратегията за ВОМР:

1. Разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания);

2. Разходи за популяризиране, информиране и публичност:

а) за създаване и поддръжка на интернет страница;

б) за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;

в) отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;

г) преводи;

д) изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ;

е) свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления;

ж) други разходи за популяризиране, информиране и публичност;

3. Разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и отчитане на проекти и други, свързани с популяризиране на стратегията за ВОМР и прилагане на подхода.

Непреките разходи не надвишават 15 на сто от средствата по т.1.

ОБЩ РАЗМЕР НА ФИНАНСОВАТА ПОМОЩ

Общият размер на финансовата помощ по мярката е 1 466 850,00 лева (средствата са планирани до края на 2029 г. и не надвишават 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по Стратегията), от които:

-Разходите за управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР са в размер на до 1 173 480,00 лева;

- Разходи за популяризиране на стратегията са в размер на 293 370,00 (20% от средствата за дейности за управление, мониторинг и оценка на стратегиите).

6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР:

Код на мярката	*Име на мярката*	*Общо за периода на стратегията*	
		лева	*%*
1	***Инвестиции в земеделски стопанства***	350 000	5.97
2	***Инвестиции за преработка на селскостопански продукти***	200 000	3.41
3	***Инвестиции в неселскостопански дейности***	800 000	13.63
4	***Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура***	2 350 000	40.05
5	***Изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища“***	300 000	5.11
6	***Съхранване и популяризиране на културно-историческото наследство и природните дадености в подкрепа на развитие на територията***	300 550	5.12
7	***Сътрудничество и подготвителни дейности за него***	100 000	1.70

8	***Управление, мониторинг и оценката на стратегията и нейното популяризиране*** *(До 25% от средствата на ред „Общо средства за стратегията от ЕЗФРСР)*	1 466 850	25
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА ОТ ЕЗФРСР	5 867 400	100%

Планираният бюджет по мерки на Стратегията отразява потребностите за подкрепа на целевата територия в избраните приоритетни области и капацитета на потенциалните бенефициенти да разработват, изпълняват и съ-финансират проекти.

Бюджетът за СВОМР на МИГ Каварна-Шабла е в размер на 5 867 400 лева. За приоритет 1 са заделени 1 350 000 лева или 23% от бюджета на стратегията. В рамките на този приоритет 40.74%

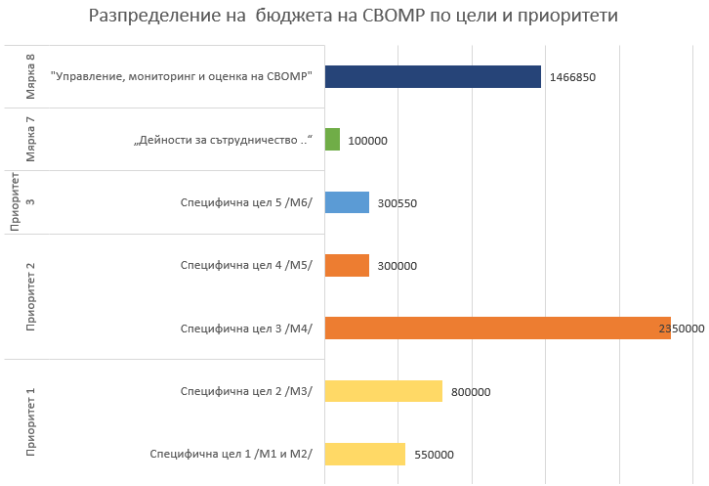

са за изпълнение на СЦ 1, подкрепяща бизнеса в сферата на земеделието и преработката селскостопански продукти. Тази цел отговаря на идентифицираната потребност от привличане на инвестиции в подкрепа на основните за територията икономически сектори – земеделие, преработвателна промишленост /преработка на селскостопански продукти/ и използване потенциала на територията: плодородна, обработваема земеделска земя, благоприятни климатични условия, добре развит и с традиции земеделски сектор. Интерневенциите в рамките на тази цел ще подкрепят проекти към СВОМР създаващи работни места и така адресират идентифицираните проблеми свързани с ниските доходи и безработицата, особено сред уязвимите групи: на безработни без квалификация, както и на групата безработни над 55 години. За СЦ 2 от Приоритет 1, подкрепяща диверсификация на икономическите дейности на територията на МИГ, са отделени 59.26% от средствата. СЦ 2 адресира нуждите от подкрепа на неземеделските дейности на микропредприятия и занаятчии от територията в т.ч. подкрепа за развитието на различни форми на туризъм, базиран на потенциала на територията, определен от благоприятното географско положение и традициите в този сектор. Инвестиционната подкрепа разширява възможностите за трудова заетост, в това число и самонаемане, като по този начин дава отговор на проблемите, свързани с ниските доходи, безработица и задържане на младите хора на територията. За СЦ 3 от Приоритет 2 са отделени 40.05% от бюджета на стратегията и 88.7% от средствата за приоритет 2. Със заделения финансов ресурс се цели отговор на потребностите от изграждане и ремонт на инфраструктура свързана с култура, спорт, образование, предоставяне на обществени услуги, както и с благоустрояване на населените места, улична и тротоарна инфраструктура. Тези инвестиции подобряват качеството на живот и бизнес средата на територията и са фактор за задържане на младото население. СЦ3 адресира и нуждата на възрастното население от социална ангажираност и контакти, прекарване на свободното време и достъп до културни услуги посредством подобряване сградния фонд, оборудване и обзавеждане на читалища. СЦ4 има дял 11.3% от средствата планирани за приоритет 2, като адресира нуждата от сдружаване на местната общност за разрешаване на проблеми, характени за конкретно населено място и се базира на готовността, индикирана в анкетното проучване, населението да обедини усилия в тази насока посредством стратегии за интелигентни селища.

Във финансово изражение най-малка тежест е дадена на Приоритет 3 (5.12% от общия бюджет), но индиректно той дава принос за развитие на туризъм (еко, исторически, фестивален) и отговаря

на нуждите от запазване на природата и биоразнообразието и развитие на териториална идентичнаст.

Мярка 7 „Дейности за сътрудничество и тяхната подготовка“ и Мярка 8 „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране“ са програмирани като хоризонтални мерки, които дават принос за изпълнение и на трите приоритета от стратегията.

Планираният публичен принос от ЕЗФРСР в СВОМР е разпределен между 8 мерки, в т.ч. Мярка 7 „Дейности за сътрудничество и тяхната подготовка“ и Мярка 8 „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране“.

Мярка 1 подкрепя земеделските стопанства, като приоритетно насочва на помощта към трудоемките земеделски производства (плодове и зеленчуци; животновъдство) съчетано с приоритетно преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност. Бюджета по мярката е предвиден за 7 проекта /изходен индикатор/ при максимална стойност на общо допустимите разходи за 1 проект от 100 хил. лева и интензитет на БФП от 50%, и има дял 5.97% от бюджета на стратегията. Заделеният бюджет отразява изискването в СВОМР да не се включват дейности, свързани с извършването на основни земеделски инвестиции, поради което прогнозите са потенциалните бенефициенти да са малки земеделски стопанства, а те нямат достатъчен финансов ресурс за съфинансиране на инвестициите.

Мярка 2 е насочена към добавяне на стойност към земеделската продукция посредством нейната преработка, но не е заделен голям бюджет /3.41%/, поради очакваното по-малко търсене на подкрепа, заявено в анкетното проучване на нагласите на земеделците. За тази мярка прогнозата е за два проекта, при максимална стойност на проект от 200 хил. лева и интензитет на БФП – 50%.

За мярка 3 са разпределени 13.63% от бюджета на стратегията, като се очакват 8 проекта /индикатор за изпълнение/ при максимална стойност на едно проектно предложение – 200 хил. лева и интензитет на БФП – 50%. В резултат от прилагане на мярката ще се разнообразазят произвежданите и предлагани неземеделските продукти и услуги, в т.ч. /здравни, социални, базирани на ИКТ, туристически услуги паралелно с преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местни предприятия и подкрепа за алтернативни производствени процеси, насочени към опазване на околната среда. Инвестиционната подкрепа ще стимулира създаване на заетост, предприемаческа активност сред младите хора и жените и задържане младото население на територията.

Мярка 4 има дял най-висок дял от бюджета на стратегията като е планирано да се финансират 6 проекта /индикатор за изпълнение/ с максимален бюджет от 391 160 лева и БФП в размер на 100% от общо допустимите разходи. В резултат инвестициите по мярката ще подобрят качеството на живот и ще допринесат за подобрява услугите за населението - образователни, културни, свързани със спорта, като те имат значение за задържане на по-младото население, повлияване на демографската картина.

Мярка 5 има 5.11% дял в бюджета на стратегията, като е предвидено за се изпълни една стратегия за интелигентно селище /заложен индикатор за резултат/ и два пилотни проекта /изходен индикатор/ за постигане целите на тази стратегия, при интензитет на БФП в размер на 100% . Заделеният бюджет е планиран предпазливо с оглед факта, че този подход за развитие на селските територите тепърва започва да се прилага.

За мярка 6 са разпределени 300 550 лева /5.12% от бюджета на СВОМР/, като се очаква по нея да има 6 проекта /изходен индикатор/ с размер на БФП 100% от общо допустимите разходи, с максималната стойност на проект по тази марка от 50 000 лева. Мярката е с малък бюджет, тъй

като максималната стойност на проектните предложения е малка и насочва подкрепата към по-качествени проекти. В резултат от подкрепата ще развие териториалната идентичност посредством повишаване на информираността и популяризиране на културно-историческото наследство и природни дадености на територията на МИГ. Мярката ще допринесе за увеличаване на посещенията на туристи.

Мярка 7 е с бюджет 100 хил. лева /1.7% от бюджета на стратегията, като се предвижда изпълнение на един проект /изходен индикатор/. Посредством съвместен проект с друга МИГ за обмяна на опит, прилагане и добри практики и иновативни методи за решаване на местни нужди интервенцията ще допринесе за нови публични продукти и услуги за общността.

Мярка 8 финансира дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране и нейният бюджет е 25% от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията.

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: *(не повече от 6 страници);*

7.1. Организационна структура на МИГ:

- Организационна структура/ схема.

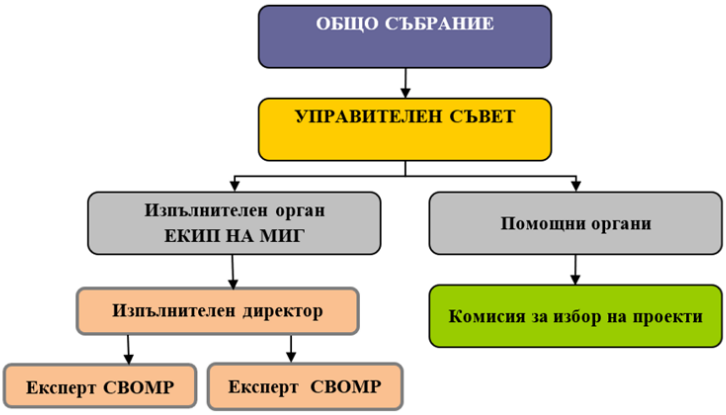

7.2. Управление на МИГ:

- Органи за управление и контрол;

Сдружение МИГ Каварна–Шабла е юридическо лице с нестопанска цел в обществена полза, регистрирано по ЗЮЛНЦ, което представлява публично-частно партньорство с представители на широк кръг лица от територията на неговото действие. МИГ Каварна-Шабла има седалище и адрес на управление в селски район в рамките на територията, на която осъществява дейността си. В КВО на сдружението са представени 87.5% от групите заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и анализите към СВОМР, включително представители на уязвими групи и малцинства. Органи на управление и контрол на Сдружението са Колективен върховен орган (КВО - Общо събрание) и Колективен управителен орган (КУО - Управителен свет).

Върховният колективен орган на организацията (Общото събрание) се състои от всички членове на сдружението

Функциите и отговорностите на Общото събрание са представени в Устава на Сружението. Общото събрание изменя и допълва Устава; взема решения относно дължимостта и размера на членския внос и на имуществените вноски; приема Стратегия за местно развитие; определя броя и членовете на УС, избира и освобождава същите; избира и освобождава председателя на Управителния съвет и заместник председателя на управителния съвет; приема бюджета на Сдружението;

	взема решения за събиране на допълнителни имуществени вноски от членовете; взема решения за прекратяване на Сдружението; приема програма за дейността му; взема решение за участие в други организации и по всички други въпроси, поставени в негова компетентност от закона; отменя решенията на другите органи, които противоречат на закона, Устава, или други вътрешни актове, регламентиращи дейността на Сдружението; взема решение за формиране на фондове. разглежда и решава жалби против решенията на Управителния съвет. В КВО членуват 54 юридически и физически лица. Членове са: 1. физически лица, които са с постоянен адрес и/или работят на територията на действие на МИГ; 2. юридически лица със седалище и адрес на управление на територията на действие на МИГ. Структурата на КВО разгледана по сектори и групи заинтересовани лица е както следва: I.Публичен сектор – 4 представители, в т.ч.: 1. Представители на местната власт – 2; 2. Образователни институции (училища и детски градини) – 2; II. Стопански сектор – 26 представители, в т.ч.: 3.Земеделски производители (ФЛ и ЮЛ) и преработватели на земеделска продукция – 11; 4. Микро, малки и средни предприятия от територията с дейност извън земеделието и занаятчии – 15; III. Нестопански сектор – 24 представители, в т.ч.: 5. Читалища – 9; 6. НПО - 7 7. Граждани – 8, включително представители на уязвими групи /възрастни хора/пенсионери - 3, представител на малцинствени групи - 1/. Представителите на публичния сектор съставляват 7,41% от имащите право на глас в общото събрание, на стопанския сектор – 48,15%, а на нестопанския сектор 44,44%. Представени са 7 от общо идентифицирани 8 групи заинтересовени лица – 87.5%. Делът на жените в КВО е 53.7%, а на мъжете – 46.3%, младите хора на възраст до 40 години са 10. В КВО на МИГ са представени 19 населени места от територията – 51.35% от всички населени места. Правомощията на Общото събрание (КВО) са указани в чл.17 от Устава на Сдружението. *Структурата на е дадена в документ, приложен към формуляра за кандидатстване, «Документи, необходими за присъждане на точки по критериите за оценка, по преценка на МИГ».* Управителният съвет (КУО) на МИГ Каварна-Шабла е постоянно действащ орган за управление, състоящ се от 7 членове на Сдружението, избрани с мандат от пет години. Представителите на стопанския сектор в КУО съставлява 42.86% от имащите право на глас, на нестопанския 42.86% и на публичния 14.28%. Правомощията на УС са регламентирани в чл. 30 от Устава. Управителният съвет ръководи дейността на Сдружението между две Общи събрания; организира и осигурява изпълнението на решенията на ОС; избира и освобождава изпълнителния директор; разработва план за дейността и проект за бюджет и ги предлага за гласуване от Общото събрание; подготвя проекти за решения на Общото събрание; осигурява и се разпорежда с имуществото и финансовите средства при условията, предвидени в Устава; ръководи и контролира дейността на обслужващите звена; отчита се за дейността си пред Общото събрание; изготвя предложения за формиране на парични фондове; определя реда и организира провеждането на дейността на Сдружението и носи отговорност за това; определя щатния състав; внася в ОС мотивирано предложение за прием или отказ на заявленията за членство и прекратяване на членство; изпълнява други специфични

	функции регламентирани от нормативната уредба за прилагане на подхода ВОМР /ЛИДЕР/. По отношение управление на Стратегията за ВОМР, УС взема решение за образуване на помощен орган – Комисия за подбор на проекти. Правомощията на председателя на УС са регламентирани в чл. 35 от Устава и включват представителни и оперативни функции, както и други функции, регламентирани от нормативните изисквания за прилагане на подхода ВОМР. В органите на Сдружението делът на представителите на публичния, стопанския и нестопанския сектор не превишава 49 на сто от имащите право на глас съгласно чл. 28, ал. 1 от ЗЮЛНЦ и не доминира при взимането на решения. Изпълнителен орган за прилагане СВОМР е екипът на МИГ, който се състои от Изпълнителен директор и двама експерти по прилагане на Стратегията. МИГ провежда прозрачни и недискриминационни процедури за подбор на проекти към Стратегията, като разработва насоки за кандидатстване, включително ред за оценка на проектни предложения. Изборът и оценка на проекти се извършва от Комисия за подбор на проектни предложения (КППП). Комисия е временен помощен орган, чиито състав се определя от Управителния съвет. Членовете на КППП се назначават се със Заповед на Председателя на УС. Тя се сформира за всяка оценителна сесия след публикуване на обява за набиране на проекти по съответната процедура с оглед обезпечаване безпристрастен и независим подбор на проекти. Съставът на комисията се формира съобразно нормативните изисквания за прилагане на СВОМР и за предотвратяване конфликт на интереси. В състава на Комисията могат да бъдат включени служители на МИГ, членове на Колективния върховен орган и външни оценители-експерти. Комисията за подбор на проекти осъществява дейността си при спазване на одобрената СВОМР и нормативните изисквания за нейното прилагане.
- Описание на позициите и изисквания та към изпълнителния директор и персонала.	Оперативното ръководство по прилагане на Стратегията за ВОМР се осъществява от Изпълнителния директор и двама експерти (документите на екипа са приложени към формуляра за кандидатстване). Минималните изисквания за заемане на длъжността директор, са посочени в Устава на сдружението чл.37 (завършено висше образование, най-малко степен „магистър“; трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко 5 години; управленски опит най-малко две години или най-малко три години опит като експерт в МИГ/МИРГ по прилагане на стратегия за ВОМР; опит в реализиране на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди лева, финансирани от ЕС или от други международни донори). Изпълнителният директор отговаря за прилагането на Стратегия за ВОМР, като неговите правомощия се определят с договора за наемане. Той изпълнява функциите, възложени му от УС; участва в заседанията на Управителния съвет по право със съвещателен глас и решава въпроси, свързани с оперативната дейност на Сдружението в съответствие с разпоредбите на Устава, решенията на УС и на Общото събрание и всички вътрешни актове на Сдружението. Избира се и се назначава от УС. Преките му задължения са подробно описани в Длъжностната характеристика. Съгласно представените документи, изпълнителния директор Диана Додова: 1. Притежава висше образование „магистър по право“ (диплома с Рег.№ 103644/2001 г. от ЮЗУ); 2. 19 години професионален стаж по трудови и служебни правоотношения; 3. 8 години управленски опит, от които 3 г. и 1 месец като началник сектор/ отдел в ГД ПРР на МРРБ, 1г. и 6 месеца в ДАЗД (служебна книжка) и 3 г. и 5 месеца като зам.-кмет „Европейски фондове и инвестиционна дейност“ (служебна бележка); 4. 8 години опит в управление на проекти като ръководител (Заповеди, референции) на 9 проекта на стойност над 100 000 лева, финансиран ЕФСУ.

	Експертът по прилагане на Стратегията за ВОМР следва да отговаря на следните минимални изисквания: завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“; трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко две години. Съгласно представените документи, експерта Албена Стоева: 1.има завършено висше образование „магистър по психология на управлението“ (диплома с рег. № 506682/2004 от ВСУ „Черноризец Храбър“, гр. Варна; 2. 20 години общ професионален стаж (трудов договор); 3. 13 години опит в управление (реализиране) и мониторинг на проекти на различни позиции в екипите, от които 2 проекта с БФП стойност над 100 хил. лева, финансирани от ЕС. Основните функции и отговорности на Експертите са свързани с прилагането на одобрената за финансиране Стратегия за ВОМР. Задълженията им включват: да оказват методическа помощ при прилагането на СВОМР; да участват в подготовката на процедури за прием на проектни предложения; да консултират потенциални бенефициенти; да подпомагат работата на Комисията за подбор на проектни предложения. Друга част от задълженията са свързани с мониторинг и консултиране на бенефициентите при изпълнението и отчитането на проекти, мониторингови посещения на мястото на изпълнение, документиране на резултатите от посещенията; обобщаване на информацията в периодични и годишни мониторингови доклади. Участват в дейностите за популяризиране и информиране и публичност на Стратегията и в цялостната дейност на Сдружението, вкл. в работата с целевите групи, в т.ч. уязвими и малцинствени групи от територията на МИГ. Основните им задачи са включени в длъжностните характеристики за съответната позиция. Служителите на МИГ не могат да са членове на КУО на МИГ и да са свързани лица с членовете на Колективния управителен орган на МИГ. Счетоводните услуги ще бъдат делегирани на външна фирма, която има опит при финансовото управление и отчитането на проекти. При необходимост за изпълнение на дейностите по Стратегията, в екипа на МИГ допълнително могат да бъдат включени временно на граждански договори външни експерти, притежаващи необходимата квалификация за изпълнение на конкретните задачи.
7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:	
- *Административен капацитет;*	Капацитетът на МИГ да изпълнява Стратегия за ВОМР е граден във времето, като началото е поставено с изпълнение на проект по подготвителната подмярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциални местни инициативни групи в селските райони“ по ПРСР 2007-2013 г., Договор РД 50-184/03.06.2009г., на стойност 180 000 лева. В резултат от изпълнение на проекта на територията на община Каварна бе създадена Местна инициативна група. На местно ниво бе формирано ядро от специалисти и представители на заинтересованите групи, които да участват в изпълнението на Стратегията в дългосрочен план. С активното участие на населението от територията бе разработена СМР по подхода Лидер, с която МИГ кандидатства за финансиране пред МЗХ, но не беше одобрена. Процесът по изграждане на капацитет на МИГ продължи с изпълнение на проект по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ по ПРСР 2014-2020г, ДБФП РД-50-192/07.12.2015 г. , изпълнен в партньорство между МИГ Каварна и партньори от територията на община Шабла, в резултат на което територията на действие на МИГ беше разширена с включване в обхвата ѝ територията на община Шабла. Разработената Стратегия не получи финансиране. За запазване на натрупания административен капацитет през 2021 г. МИГ Каварна-Шабла реализира два проект

по Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ в частта на малките пилотни проекти на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014–2020 г.- проектно предложение BG06RDNP001-19.476-0021 "Популяризиране на историята и местната идентичност на територията на МИГ Каварна-Шабла" и проектно предложение BG06RDNP001-19.476-0007 "Да съхраним традициите във времето на територията на МИГ "Каварна-Шабла".

МИГ Каварна-Шабла изпълни проект BG06RDNP001-19.610-0098 „Подготвителни дейности за разработване на Стратегия за ВОМР за програмен период 2023-2027 на МИГ Каварна–Шабла“, финансиран с АДБФП № РД 50-38/14.03.2023г. по Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014–2020 г. в резултат на което бяха направени проучвания и анализи на територията и подготвена многофондова Стратегия за ВОМР, съгласно актуалните към момента Условията за кандидатстване.

Работните и информационни срещи, обществените обсъждания, конференцията и обученията, проведени при подготовка на настоящата СВОМР допринесоха за надграждане на натрупания капацитет като внесоха допълнителна яснота сред местната общност по въпросите, свързани със създаването на „интелигентни селища“, въвеждане на кръгова икономика и др., които са отправна точка в настоящата Стратегия. Надграждането ще продължи чрез осигуряване на добра комуникация и координация на действията, за което ще спомогне развитието на информационните канали на МИГ - уебстраница, информационни събития и срещи, консултации и др., съпътстващи прилагането на новата Стратегия. При реализацията ѝ МИГ ще прилага вътрешни правила в няколко направления, които ще гарантират ефективното ѝ администриране и управление:

1. Вътрешни правила за документооборота и деловодната дейност. Уреждат съставянето, оформянето, регистрацията, разпределението, движението и използването на документите; работа с документи, получени чрез единната информационна система за обмен на документи по електронен път; приемане, регистриране и разглеждане на предложения и сигнали, писма, молби и жалби; контрол по спазването на сроковете за изпълнение на възложените задачи; използването и съхраняването на печатите.

2. Вътрешни правила за прилагане на СВОМР, за дейности, свързани с осигуряване на информация, публичност и подготовка на проектни предложения в съответствие с целите на Стратегията. Те уреждат подготовка и публикуване на покана за кандидатстване с проекти; информиране и консултиране, подпомагане на потенциалните кандидати; създаване и поддържане на база данни за постъпилите проекти, тяхното състояние и движение.

3. Вътрешни правила за оценка на постъпилите проектни предложения, включващи: проверка за административно съответствие и допустимост; проверка за основателността на предложените разходи, липса на двойно финансиране и изкуствено създадени условия; осъществяване на техническа и финансова оценка и класиране на проектите; подготовка и провеждане на заседания на Комисията за избор на проекти; писмено информиране на кандидатите за одобрение или отхвърляне на проекта; сключване на договори; качване на всички документи от оценителната сесия в електронната система.

4. Вътрешни правила за наблюдение и оценка на изпълняваните проекти: включват осъществяване на наблюдение при изпълнение на проектите посредством информационната система и посещение на място; подпомагане на одобрените кандидати при изпълнение на проектите и при подготовката на заявки за плащане; изготвяне на доклади за отчитане на изпълнението.

	*5. Вътрешни правила за мониторинг и оценка на цялостното изпълнение и ефект от прилаганата Стратегията: в*ключват изготвяне на ежегоден годишен доклад за отчитане напредъка по изпълнението на СВОМР, както и други доклади и справки за изпълнение, изисквани от УО на СПРЗСР; отчитане изпълнението на Стратегията; своевременно информиране на Управляващия орган на СПРЗСР за възникнали проблеми, 6. *Вътрешен етичен кодекс*, касаещ избягването на конфликт на интереси като ключов момент в изграждането на доверие и постигането на прозрачност в работата на МИГ.
- *Материално – технически капацитет;*	Сдружение МИГ Каварна–Шабла ще използва офис под наем, находящ се на адрес гр. Каварна, ул. „България“ № 47, ет.2. Офисът на Сдружението включва работно помещение и помещение, в което се извършват дейности по обучения, информиране и консултиране на заинтересованите лица от територията, оборудвано със етажерки за информационни материали (описани като архивни шкафове в инвентарна книга), две кръгли маси и 9 стола. Работното помещение е оборудвано с офис-техника (компютърна конфигурация 1 бр., 2 лаптопа, мулти функционално устройстово, проектор), както и офис обзавеждане: столове – 3 бр., работни бюра – 3 бр, етажерки – 2 бр, шкаф с 2 врати и 3 открити рафта – 1бр, които осигуряват нормална работа на трима служители. Офисът има осигурен интернет и интернет страница. Достъпът на хора с увреждания и трудно подвижни лица до офиса на МИГ е подсигурен с рампа, която започва от паркинга към сградата. Придвижването до офиса на МИГ е осигурено с асансьор (приложени са снимки към ФК).
- *Финансов капацитет;*	Основния бюджет на сдружението се формира от членски внос и от дарения. С решения на Общински съвет Каварна и Общински съвет Шабла е осигурен безлихвен заем в размер на над 5.044% от разходите за управление на Стратегията за ВОМР, което ще позволи процесът по реализация на Стратегията да започне веднага след сключване на Административен договор за финансирането ѝ и в първоначалния период на изпълнение.

7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:

Системата за мониторинг, контрол и оценка е комплексна дейност, отчитаща съотношението между поставени цели и вложени ресурси, извършени действия, постигнати резултати и осъществени въздействия. Извършването на мониторинг на СВОМР е процес на системно и непрекъснато наблюдение, събиране и анализ на данни и информация за хода на реализацията ѝ, като целта е проследяване изпълнението на качествените, времевите, количествените и финансови параметри, ефективността от прилагането на Стратегията и постигането на заложените цели, приоритетите и индикаторите за резултат. *Отчитането на напредъка по прилагането на Стратегията се осъществява ежегодно*. Набраната при наблюдението информация служи за оценка за успешното прилагане и отчитане изпълнението на СВОМР. Целта на оценката е да гарантира, че Стратегията остава актуална, ефективна и съответства на външните и вътрешните условия, като подпомага вземането на информирани решения и подобряване цялостното управление по прилагането ѝ. В тази връзка системата за мониторинг и оценка обхваща комплекс от действия, включващи:

- *Наблюдение и оценка на процеса* по прилагане на Стратегията чрез набиране и обработване на информация относно договорените средства, финансираните дейности, реализираните инвестиции и постигнатите резултати от изпълнението на проектите.

- *Наблюдение и оценка на изпълнението* чрез проследяване на индикаторите за изпълнение и индикаторите за резултат, в съответствие с поставените цели и приоритети. За целите на мониторинга МИГ ще създаде и поддържа базата данни въз основа на събраната информация, която

ще позволи: отчитане на всички индикатори по мерки на СВОМР поотделно и общо за Стратегията; измерване на напредъка по договарянето и разплащането на средствата; изпълнението на бюджетите по мерките и останалите недоговорени средства; постигнатите резултати от изпълнението на съответните мерките.

- *Наблюдение и оценка на въздействието* посредством разпространяване на информация за постигнатите резултати и тяхното използване. С оглед постигане на висока степен на информиране на населението и публичност относно постигнатите резултати от изпълнението на Стратегията, МИГ ще използва различни информационни канали: публикации и материали на интернет страницата на МИГ и в местни и регионални медии; организиране и провеждане на различни информационни събития; информационни материали, издавани и разпространявани от МИГ и др.

За проектите, финансирани със средства от ЕЗФРСР, МИГ ще проследявана изпълнението на следните индикатори за резултат:

- R.37 Нови работни места по подкрепените проекти;
- Подкрепени земеделски стопанства;
- Подкрепени преработвателни предприятия;
- Разнообразени иконом.дейности посредством подкрепени проекти;
- R.41 Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП;
- Брой населени места с подобрена инфраструктура;
- R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“;
- R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания;
- Внедрени иновации;
- Брой организирани публични събития за оживяване на територията и съхраняване на местната идентичност

Данните за проектите, финансирани на основание ПМС 494/2024 г., вкл. индикаторите за краен продукт и резултат, ще се набират и отчитат съобразно изискванията и указанията на УО на съответните програми.

Набирането на информация и поддържането на база данни за целите на мониторинга и оценката на СВОМР се осъществява от МИГ. Организиране осъществяването на мониторинг по изпълнение на проектите и спазване условията по сключени договори за безвъзмездна финансова помощ е в преките задължения на Изпълнителния директор, а пряко ангажирани с набирането на актуална информация и отразяването ѝ в базата данни – на експертите по прилагането. Базата данни съдържа информация относно: постъпили проектни предложения по всички мерки от Стратегията; брой и стойност на подадените подадените проектни предложения; брой и стойност на одобрените за финансиране проекти; брой на отхвърлени проекти; брой и стойност на оттеглените проектни предложения; брой и стойност на сключени административни договори за БФП; брой на изпълнените проекти и стойността на верифицираните разходи.

За целите на мониторинга и оценката екипът на МИГ набира актуална информация и за напредъка по изпълнението на финансираните проекти, включваща: стойност на реализирани инвестиции и постигнати от изпълнението на проектите резултати и индикатори. Източници на информация са: посещение на място и изготвените в тази връзка доклади/протоколи; информационната система на МИГ; ИСУН и самите бенефициенти.

Набраната информация дава възможност за проследяване напредъка по изпълнението на Стратегията, постигането на поставените цели и приоритети, и съответно - въздействието върху идентифицираните групи заинтересовани лица, вкл. върху уязвими и малцинствени групи. Тя дава основа за проследяване възможността за възникване на рискове от разнообразен характер, които също трябва да бъдат оценени и взети предвид. Двата процеса – по прилагане на Стратегията и на наблюдение и оценка текат паралелно и получената обратна връзка от мониторинга може текущо

да се използва като коректив на работата на МИГ, както и за проследяване спазването на баланса постигнати резултати - изразходвани средства. Съобразно получените резултати и направени изводи, при необходимост се извършват приложимите за това административни процедури. Оценката може да обхваща целия процес по прилагането на Стратегията или различни аспекти от него, идентифицирани от екипа на МИГ. За целта МИГ ще изготвя предложения за промени до Колективния управителен орган с оглед ефективното изпълнение на Стратегията.

Във връзка с изпълнението на Стратегията за ВОМР МИГ изготвя и предоставя по регламентирания ред доклади, технически и финансови отчети, справки и други документи, съобразно изискванията на УО на Стратегическия план 2021 – 2027 г. или на друг Управляващ орган.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: *(не повече от 2 страници)*

Хоризонталните принципи на ЕС, които ще се прилагат посредством Стратегията за ВОМР на МИГ Каварна-Шабла в процеса на нейното изпълнение са обосновани в чл.2 на Договора за ЕС и ДФЕС и са съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 и Хартата на основните права на ЕС, а именно:

Равенство между половете. Равенството между жените и мъжете е водещ принцип при изпълнението на Стратегията. Оценката на проектните предложения се извършва по обективни, предварително съгласувани с местната общност критерии, при които се вземат под внимание качеството на проектното предложение, без значение на пола. Допустимите кандидати по мерките са определени единствено в зависимост от специфичните изисквания по всяка мярка и правилата, посочени в насоките за кандидатстване, което гарантира, че равенство между мъжете и жените и отчитането на социалните аспекти на пола се вземат под внимание и се насърчават през целия процес на подготовка, оценка, изпълнение, мониторинг и докладване.

Липса на дискриминация. В процеса на подготовка, изпълнение, мониторинг и оценка на Стратегията МИГ предприема мерки за да предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, увреждане, възраст или сексуална ориентация, по който се различават участниците. Критериите за подбор на проекти по всяка една от мерките на Стратегията за ВОМР са в съответствие с принципите за липса на дискриминация и гарантират равен достъп на всички заинтересовани лица до финансовия ресурс на Стратегията. При изпълнението ѝ МИГ Каварна–Шабла ще следва политика за осигуряване на равен достъп на всички до обекти на инфраструктурата, продукти и услуги, създадени чрез средствата по Стратегията. Посредством инструментите за ***публичност, видимост, прозрачност и комуникация*** относно възможностите за финансиране чрез бюджета на Стратегията за ВОМР, ще бъде продължена тенденцията за насърчаване на достъпа до инвестиции на всички потенциални бенефициенти и широката общественост, което ще позволи както пълноценно им участие в изпълнението на проекти, така и по-ефективно използване на стимулите за развитие, които те предлагат. Достъпността за хората с увреждания се взема под внимание през целия процес на подготовка и изпълнение. МИГ ще прилага политиките за интеграция на хората с увреждания чрез: равнопоставеност на хората с увреждания; социална интеграция и упражняване на правата им; подкрепа на хората с увреждания и техните семейства; интегриране на хората с увреждания в работна среда.

Насърчаване на устойчивото развитие. Във всеки етап от изпълнението на Стратегията МИГ ще насърчаване устойчивото развитие, посочено в член 11 от ДФЕС, като се отчитат целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и принципът за ненанасяне на значителни вреди при пълно зачитане на достиженията на правото на Съюза в областта на околната среда. Устойчиво развитие означава задоволяване на нуждите на сегашните поколения без да се излага на риск способността на бъдещите поколения да посрещнат своите нужди. Намирането на баланс между

опазването на околната среда, икономическия прогрес и социалното развитие е задължителна норма при реализацията на проектните предложения. Инвестициите, които се очаква да се реализират ще бъдат с акцент опазване на околната среда и здравето на човека, при което ще се имат предвид следните фактори: устойчиво и разумно използване на природните ресурси; осигуряване на икономическо и социално благосъстояние или осигуряване на „социален околен свят". ***Опазване на околната среда*** и подобряването на нейното качество са включени в политиките на МИГ Каварна-Шабла и гарантирани в съответствие с принципа на устойчиво развитие. Стратегията за ВОМР като програмен документ ще отговаря напълно на изискванията за опазване на околната среда, което ще се удостовери с Решение, издадено от РИОСВ. Принципът на устойчивото развитие е интегриран в Стратегията и посредством включването му във всички мерки, чрез насърчаването на проекти, доказващи принос към устойчивото развитие и опазване компонентите на околната среда, което ще се проверява още на етапа на тяхното одобрение. Посредством критериите за оценка ще се приоритизират проекти, които прилагат мерки, директно насочени към опазване компонентите на околната среда, прилагане на природо щадящи инвестиции, въвеждане на кръгова икономика и т.н. По този начин Стратегията ще окаже принос върху осъществяването на Европейския зелен пакт.

Защита на личните данни. При изпълнение на Стратегия МИГ използва лични данни във връзка с набиране на информация от кандидатите, деклариране на определени обстоятелства от страна на членовете на УС, на екипа по прилагане на Стратегията, от външни експерти – оценители и т.н. По силата на чл.8 от Хартата на основните права на ЕС „Всеки има право на защита на неговите лични данни". Тези данни трябва да бъдат обработвани добросъвестно, за точно определени цели и въз основа на съгласието на заинтересованото лице или по силата на друго предвидено от закона легитимно основание. Всеки има право на достъп до събраните данни, отнасящи се до него, както и правото да изиска поправянето им.

Публичност и прозрачност. МИГ спазва принципите на свобода на мнение и правото да получава информация в няколко насоки: при подготовката на Стратегията - съгласуване с представители на заинтересованите страни, чието мнение е взето при избора на мерки и финансови параметри, изготвянето на SWOT анализа, изготвянето на критериите за оценка; при провеждането на заседания на КВО и КУО всеки пълноправен член имат право на свободно изразяване на мнение, свързано с дейността на Сдружението; при подготовката на насоки за кандидатстване - публично обсъждане преди публикуване, при което всеки гражданин има право свободно да изрази своето мнение. Правото на свободен достъп до информация е гарантирано в процеса на изпълнение на Стратегията чрез публикуване на интернет-страницата на МИГ и в други публично достъпни източници документи, свързани с дейността на Сдружението, в т.ч. протоколи с решения от проведени заседания на КВО и КУО, годишни доклади за дейността и др., достъпни за всички граждани от територията.

Свободна и лоялна конкуренция. Принципът е интегриран при изпълнение на Стратегията чрез предоставянето на възможност на всички заинтересовани страни от територията да се конкурират при равни условия и по разписани правила и критерии, съдържащи се в общодостъпна информация. По този начин се стимулират потенциалните кандидати да се конкурират честно, да се придържат към общовалидни правила и да се стремят да предлагат най-добрите и иновативни идеи и проекти, допринасящи в най-висока степен до повишаване на общото социално-икономическо благосъстояние на територията

На всеки етап от изпълнението на Стратегията ще бъде насърчаван и спазван ***принципът на партньорство*** между заинтересованите страни от публичния, стопанския и неправителствения сектор като основополагащ принцип по отношение прилагане на подхода ЛИДЕР/ВОМР, *активното участие* на заинтересованите страни и ще се насърчава *гражданската ангажираност* с оглед постигане допълняемост и синергия при реализиране на дейностите за постигане на поставените цели и приоритети за интегрирано и устойчиво развитие на територията на МИГ Каварна-Шабла.